

CÂT DE SIGURE SUNT INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN MOLDOVA?

Studiu privind percepțiile și amploarea fenomenului hărțuirii sexuale în
instituțiile de învățământ din Moldova

CHIȘINĂU, 2026

Prezenta analiză a fost realizată de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, în cadrul proiectului „Suport organizațional”, implementat de Asociația Obștească Centrul Național de Studii și Informare pentru Problemele Femeii ”Parteneriat pentru Dezvoltare”, cu suportul financiar al IM Swedish Development Partner Lund și SIDA.

CUPRINS

INTRODUCERE.....	3
SUMAR EXECUTIV	5
METODOLOGIA CERCETĂRII	6
ABORDARE ANALITICĂ	8
PERCEPȚIILE TINERILOR ȘI TINERELOR DIN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT	9
AMPLOAREA HĂRȚUIRII ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE	13
CADRUL NORMATIV PRIVIND MEDIU EDUCAȚIONAL SIGUR	19
RECOMANDĂRI	31
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE	38

Documentul a fost elaborat de:

Alina ANDRONACHE
Alexandra ERMOLENCO
Natalia COVRIG
Cristina COJOCARU
Gheorghina DRUMEA

INTRODUCERE

Educația reprezintă un drept fundamental, iar exercitarea acestuia necesită, în mod imperativ, un mediu de învățare sigur, incluziv și bazat pe demnitate și respect reciproc. Orice conduită care afectează integritatea fizică, psihologică sau sexuală a persoanei compromise nu doar bunăstarea individuală, ci și capacitatea instituției de învățământ de a-și realiza misiunea educațională. În acest context, hărțuirea sexuală nu poate fi tratată ca o simplă abatere individuală de conduită sau ca un ansamblu de incidente izolate, ci trebuie înțeleasă ca o manifestare structurală, generată de intersecția dintre raporturile inegale de putere, persistența normelor și stereotipurilor de gen și limitele mecanismelor instituționale de prevenire și intervenție.

Fenomenul hărțuirii sexuale în instituțiile de educație are o prevalență destul de înaltă. Potrivit *Studiului privind percepțiile și incidența fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ din Moldova*¹, circa 15% dintre elevii din învățământul profesional tehnic și studenții s-au confruntat personal cu forme subtile de hărțuire la locul de studii, iar circa 4% – cu forme extrem de grave, cum ar fi cerința sau folosirea forței/amenințărilor pentru a întreține relații sexuale. Circa 1 din 10 tineri s-a confruntat cu amenințări din partea profesorului în scopul de a întreține relații sexuale. Conform datelor sondajului, circa 8% dintre elevi și studenți au fost invitați de către profesor la întâlniri amoroase cu promisiunea unei recompense. Aproximativ 20% dintre persoanele intervievate au menționat că au fost frecvent martore ale unor cazuri de insulte, înjurături și certuri violente. Fetele de 16-18 ani (vârstă ce poate fi echivalată cu anul I de studii) au menționat o incidență mai mare a astfel de cazuri. Fiecare al zecelea tânăr/ă nu se simte în siguranță în incinta instituției de învățământ.

În ultimii ani, Republica Moldova a înregistrat progrese în alinierea legislației muncii la standardele internaționale privind prevenirea și combaterea violenței și hărțuirii la locul de muncă. Pe 28 decembrie 2023, Republica Moldova a ratificat Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr. 190 privind eliminarea violenței și hărțuirii în lumea muncii², ulterior, prin Legea nr. 194/2025³, legislația națională a fost aliniată la prevederile Convenției. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2026 au intrat în vigoare modificări ale Codului muncii care introduc dispoziții noi privind prevenirea și combaterea violenței și hărțuirii la locul de muncă. Amendamentele definesc explicit noțiunile de „violență la locul de muncă” și „hărțuire la locul de muncă”, precizând că acestea pot include abuzuri fizice, psihologice, sexuale, digitale sau economice și pot avea loc nu doar în spațiul fizic al locului de muncă, ci și în timpul deplasărilor, formărilor, evenimentelor sau prin mijloace de comunicare electronică. Legislația obligă angajatorii cu peste 50 de salariați să elaboreze și să implementeze politici interne de prevenire a violenței și hărțuirii și să stabilească proceduri confidențiale de raportare și investigare a sesizărilor, iar angajatorii cu un număr mai mic de personal trebuie să adopte măsuri rezonabile și adecvate, în funcție de dimensiunea și specificul organizației.

În sistemul educațional, deși au fost adoptate unele măsuri relevante, răspunsul instituțional rămâne mai degrabă fragmentar și insuficient în raport cu amploarea fenomenului. Deși instituțiile educaționale sunt, în același timp, și locuri de muncă, acestea reprezintă în mod fundamental spații de învățare și formare, având obligația de a asigura protecția elevilor și studenților, inclusiv împotriva oricăror forme de violență și hărțuire. În acest sens, intervențiile dezvoltate în ultimii ani la nivel de politici publice indică o anumită consolidare a cadrului de prevenire a violenței în sistemul educațional, însă acestea sunt preponderent subsumate paradigmei mai largi a violenței școlare și bullying-ului, fără a trata distinct și

¹ Studiu privind percepțiile și incidența fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, CPD, 2021, https://progen.md/wp-content/uploads/2021/12/Raport_hartuire_sexuala_in_sistemul_educational_web-1.pdf

² LEGE Nr. 440/2023 pentru ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 190 privind violența și hărțuirea în lumea muncii

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141320&lang=ro

³ LEGE Nr. 194/2025 pentru modificarea Codului muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003 (alinierea legislației la prevederile Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 190/2019)

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150193&lang=ro

comprehensiv hărțuirea sexuală. Astfel, Ministerul Educației și Cercetării a aprobat Metodologia cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului (Ordinul nr. 1024/2022⁴), a dezvoltat ghiduri metodologice, instrumente de raportare și proceduri de intervenție, a susținut campanii naționale de informare (inclusiv Săptămâna Anti-Bullying) și a promovat programe de formare continuă pentru cadrele didactice. La 9 septembrie 2025, MAI și MEC au lansat un plan comun de acțiuni pentru prevenirea violenței în școli în anul de studii 2025–2026⁵. În 2026, MEC a invitat instituțiile de învățământ să participe la un program de formare privind prevenirea bullying-ului, iar prin Programul Național „Investim în profesori și educatori” a anunțat că alte aproximativ 2.200 de cadre didactice participă la instruiți dedicate prevenirii și combaterii bullying-ului, după ce programul ajunsese deja la circa 3.000 de beneficiari în 2023, 4.000 în 2024 și 5.800 în 2025. În materia hărțuirii sexuale, pasul cel mai important a fost făcut abia în 2026, când MEC a aprobat un Regulament-cadru pentru prevenirea, raportarea și intervenția în cazurile de hărțuire sexuală în instituțiile de învățământ superior⁶; documentul stabilește standarde comune doar pentru universități, iar în 2025 suportul instituțional a vizat explicit trei universități, cu continuarea pilotării în alte două în 2026.

Aceste măsuri sunt relevante și indică o anumită evoluție a cadrului instituțional, însă rămân limitate ca acoperire și consistență. Ele nu vizează în mod uniform toate nivelurile de învățământ și nu abordează comprehensiv toate formele de violență și hărțuire, inclusiv hărțuirea sexuală, în special în învățământul preuniversitar. De exemplu, instrumentele existente sunt concentrate preponderent pe prevenirea bullying-ului, iar reglementările explicite privind hărțuirea sexuală sunt aplicabile în principal doar în învățământul superior, fără a fi extinse în mod clar și obligatoriu la nivelul instituțiilor de învățământ profesional tehnic (VET) sau al învățământului general. În consecință, se constată existența unor lacune persistente la nivel de reglementare și implementare, ceea ce limitează capacitatea sistemului educațional de a asigura un răspuns coerent, integrat și eficient la fenomen.

Raportul de față, elaborat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD), se înscrie în eforturile continue de consolidare a unui mediu educațional sigur, incluziv și egalitar și are drept scop actualizarea și aprofundarea înțelegerii fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, prin analiza percepțiilor, a incidenței și a răspunsului instituțional la acest fenomen. În continuarea cercetării anterioare și în contextul evoluțiilor recente ale cadrului normativ privind prevenirea și combaterea violenței și hărțuirii, precum și al lacunelor persistente din sectorul educațional, studiul urmărește să evidențieze dinamica fenomenului în timp, să identifice eventualele schimbări produse la nivelul prevalenței, recunoașterii, raportării și gestionării cazurilor, să evalueze măsura în care instituțiile educaționale au adoptat și implementează mecanisme interne de prevenire și combatere a hărțuirii, să identifice practici și inițiative relevante la nivel internațional și regional care pot fi adaptate la contextul național și să ofere o bază empirică solidă pentru formularea unor recomandări de politici publice și măsuri instituționale mai coerente, orientate spre protejarea elevilor, studenților și personalului didactic și spre asigurarea exercitării efective a dreptului la educație într-un mediu lipsit de violență și hărțuire sexuală.

⁴ ORDIN Nr. 1024/2022 privind aprobarea Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134051&lang=ro

⁵ Planul comun de acțiuni al Ministerului Educației și Cercetării și al Ministerului Afacerilor Interne privind asigurarea securității elevilor în instituțiile de învățământ și prevenirea violenței între elevi <https://mai.gov.md/sites/default/files/inline-files/473-1516%2029.08.2025%20Ordin%20Planul%20comun%20cu%20MEC.pdf>

⁶ Regulament-cadru pentru prevenirea, raportarea și intervenția în cazurile de hărțuire sexuală în instituțiile de învățământ superior https://mec.gov.md/sites/default/files/regulamentul-cadru_cu_privire_la_prevenirea_raportarea_si_interventia_in_cazurile_de_hartuire_sexuala_in_cadrul_institutiilor_de_invata_mant_superior_adoptat_prin_ordinul_nr._350_din_27.02.2026_2.pdf

SUMAR EXECUTIV

Rezultatele arată că nivelul de conștientizare a hărțuirii sexuale în rândul elevilor și studenților este în creștere, în special pentru formele grave, recunoscute de peste 80% dintre respondenți. Se remarcă progrese și în identificarea unor forme de intensitate medie, precum atingerile nepotrivite, recunoscute de 72,9% dintre respondenți. Cu toate acestea, formele subtile rămân insuficient înțelese, fiind identificate de doar 31,9% dintre respondenți în cazul unor comportamente precum privirile nepotrivite. Totodată, diferențele de gen persistă, fetele demonstrând un nivel mai ridicat de recunoaștere, iar o treime dintre respondenți continuă să considere că victimele ar putea provoca astfel de situații, ceea ce indică menținerea unor percepții problematice.

Deși fenomenul este cunoscut la nivel declarativ, acest lucru nu se reflectă pe deplin în reacțiile tinerilor. În cazul formelor grave, 90,8% dintre fete ar solicita ajutor, comparativ cu 64,1% dintre băieți, iar pentru formele de intensitate medie proporțiile scad la 40,9% și, respectiv, 24,1%. În același timp, aproximativ 20% dintre respondenți consideră că hărțuirea sexuală nu poate fi evitată în relația cu profesorii, iar în unele grupuri această percepție este în creștere, ajungând până la 46,3%. Aceste date evidențiază un decalaj clar între nivelul de cunoaștere și reacțiile efective, precum și riscul de normalizare a fenomenului în mediul educațional.

Experiențele directe confirmă caracterul răspândit și persistent al fenomenului. Experiențele directe confirmă caracterul răspândit și persistent al fenomenului. Circa 20% dintre studenți s-au confruntat cu cazuri de hărțuire sexuală de-a lungul vieții, în special cu forme subtile (de exemplu, 54% au fost expuși la priviri nepotrivite, iar o treime la gesturi și limbaj cu tentă sexuală de-a lungul vieții). În instituțiile de învățământ, aceste comportamente sunt raportate mai rar la nivel personal (circa 7%), dar mult mai frecvent la nivel indirect (38,1% cunosc astfel de cazuri sau au fost martori), ceea ce indică o posibilă subraportare și o amploare mai mare decât cea declarată.

Vulnerabilitatea în fața acestui fenomen este strâns legată de vârstă și tipul instituției, profilul cel mai expus fiind cel al elevilor de 16-18 ani din școlile profesionale și centrele de excelență. În școlile profesionale, riscul de a trăi o formă gravă de hărțuire atinge pragul de 9%, fiind de peste patru ori mai ridicat decât în colegii, iar circa jumătate dintre studenții centrelor de excelență s-au confruntat cu forme subtile. Deși gradul de raportare a înregistrat o ușoară îmbunătățire, o treime dintre victime aleg în continuare să păstreze tăcerea, invocând frecvent convingerea că situația poate fi gestionată individual sau percepția că incidentul nu a fost suficient de grav. Atunci când decid să solicite ajutor, tinerii se orientează preponderent către rețelele informale, precum prietenii (34,1%) și familia (25,5%), în timp ce încrederea în mecanismele oficiale, precum conducerea instituției sau poliția, rămâne la un nivel extrem de scăzut.

Analiza cadrului normativ evidențiază un sistem marcat de fragmentare și asimetrie între diferitele niveluri de învățământ, unde politicile și procedurile formale nu produc obligații uniforme. În timp ce învățământul general deține un cadru dezvoltat, dar axat pe bullying, iar cel superior dispune de un regulament specific din 2026, sectorul profesional tehnic rămâne cel mai vulnerabil, fără un mecanism sectorial propriu și obligatoriu. Deși cadrele didactice reprezintă principalul canal de comunicare pentru 65,3% dintre tineri, ambiguitatea terminologică din Codul educației și lipsa unor obligații clare fac ca aproape o treime dintre studenți să nu fi beneficiat niciodată de discuții oficiale pe tema hărțuirii. Toate datele cu privire la hărțuirea sexuală sau alte forme de violență sunt din sondaje externe, neexistând un mecanism de colectare a acestor date la nivel guvernamental sau o bază de date națională unificată. Percepția eficienței răspunsului instituțional relevă un deficit masiv de încredere, fiecare al doilea elev considerând eforturile de combatere a hărțuirii ca fiind foarte mici sau reduse.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Raportul analitic a fost elaborat în baza datelor generate de un sondaj de opinie, desfășurat în rândul tinerilor și tinerelor, precum și al personalului din instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior din Republica Moldova. Sondajul a fost realizat cu scopul de a măsura prevalența fenomenului hărțuirii sexuale în sistemul de educație (experiențe proprii sau la care au fost martori în instituția de educație, răspunsul instituțional), percepțiile și atitudinile cu referire la fenomenul hărțuirii sexuale (cum definesc hărțuirea, situațiile/comportamentele ce pot fi considerate hărțuire, percepții generale despre prezența fenomenului în sistemul de educație, gravitatea acestuia, percepții legate de securitate etc.), precum și cunoștințele cu privire la modul de apărare și protecție împotriva hărțuirii sexuale. Cercetarea a fost realizată de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-RESEARCH”.

Datele utilizate în elaborarea acestui raport analitic au fost colectate în baza unei cercetări cantitative. Cercetarea cantitativă a fost desfășurată în rândul tinerilor și tinerelor cu vârsta cuprinsă între 16 și 22 de ani, care sunt actualmente înmatriculați într-o instituție de învățământ superior sau profesional tehnic.

CERCETAREA CANTITATIVĂ

Cercetarea cantitativă s-a desfășurat prin metoda anchetei pe bază de chestionar aplicat elevilor și studenților care își fac studiile în instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior.

Volumul eșantionului: 842 elevi și studenți din instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior

Metoda de colectare a datelor: față în față, pe cote, la ieșirea din instituția de învățământ

Criterii de stratificare: 4 tipuri de instituții de învățământ:

		Număr de instituții în eșantion	Număr de interviuri realizate	%
Tipul instituției:	Centru de excelență	9	118	14,1%
	Colegiu	17	155	18,2%
	Școală profesională	14	114	14,1%
	Universitate	18	455	53,6%

Modul de selecție: Procedură de selecție aleatorie simplă, la nivelul instituțiilor de învățământ. Selecția s-a realizat aleatoriu din listele elevilor și studenților care la momentul desfășurării studiului își fac studiile în cadrul acestor instituții.

Eșantionare: Volumele straturilor tinerilor și tinerelor în funcție de tipul instituțiilor de învățământ au fost calculate în baza datelor statistice disponibile. Numărul de interviuri pentru fiecare instituție de învățământ s-a stabilit în funcție de numărul de elevi sau studenți.

Stadii de randomizare:

I. *Tipul instituției:* în cadrul straturilor ajustate s-a stabilit existența a 111 instituții de învățământ, interviurile fiind realizate în 58 dintre ele.

II. *Instituția:* numărul maxim de interviuri efectuate într-un punct de eșantionare a fost diferit și a depins de tipul instituției, urmărindu-se cotele elevilor/studenților în funcție de anul de studii și facultățile sau specialitățile existente.

Reprezentativitate: eșantionul este reprezentativ pentru populația de tineri și tinere care își fac studiile în învățământul profesional tehnic și superior din Republica Moldova, cu o eroare maximă de +3,4%.

Perioada de culegere a datelor: 6 – 21 mai 2025. Interviuurile au fost realizate la locul de studii al respondenților. Chestionarul a fost redactat în limbile română și rusă, oferindu-se respondenților posibilitatea de a alege varianta.

Notă: În urma analizei structurii eșantionului obținut în teren, s-a constatat neconcordanța dintre distribuția elevilor/studentilor cunoscută din datele statistice disponibile și cele colectate, în limitele abaterii statistice admisibile. În special, această abatere s-a evidențiat în funcție de tipul instituției de învățământ. Pentru corectare, s-a recurs la ponderarea rezultatelor, astfel încât structura eșantionului luat în calcul să reprezinte media dintre distribuțiile înregistrate în statistica oficială și cea obținută în teren. Astfel, rezultatele prezentate sunt ponderate.

Structura eșantionului:

		Total		Masculin		Feminin	
		Număr	%	Număr	%	Număr	%
Total		842	100,0%	341	100,0%	501	100,0%
Genul respondentului:	Masculin	341	45,0%	341	100,0%	0	0,0%
	Feminin	501	55,0%	0	0,0%	501	100,0%
Vârsta respondentului:	16 – 18 ani	328	39,5%	157	46,0%	171	34,1%
	19 – 22 ani	514	60,5%	184	54,0%	330	65,9%
Anul de studii:	Anul I	290	34,6%	123	36,1%	167	33,3%
	Anul II	229	27,2%	94	27,6%	135	26,9%
	Anul III	192	23,0%	85	24,9%	107	21,4%
	Anul IV	131	15,2%	39	11,4%	92	18,4%
Tipul clasei / grupei:	Doar fete	82	9,0%	1	0,3%	81	16,2%
	Doar băieți	122	16,0%	120	35,2%	2	0,4%
	În mare parte fete	349	39,9%	70	20,5%	279	55,7%
	În mare parte băieți	172	21,3%	108	31,7%	64	12,8%
	În egală măsură	117	13,8%	42	12,3%	75	15,0%
Tipul instituției:	Centru de excelență	118	14,1%	51	15,0%	67	13,4%
	Colegiu	155	18,2%	52	15,2%	103	20,6%
	Școală profesională	114	14,1%	73	21,4%	41	8,2%
	Universitate	455	53,6%	165	48,4%	290	57,9%
Nivelul socio - economic	Nivel scăzut	256	35,2%	89	32,2%	167	37,4%
	Nivel mediu	289	40,4%	125	45,3%	164	36,8%
	Nivel înalt	177	24,4%	62	22,5%	115	25,8%
Mediu de reședință:	Urban	470	56,2%	207	60,7%	263	52,5%
	Rural	372	43,8%	134	39,3%	238	47,5%

ABORDARE ANALITICĂ

În cadrul prezentei note analitice, formele de hărțuire sexuală au fost structurate și analizate pe categorii, în baza unei tipologii utilizate în documentul de referință „[Cum prevenim și reducem hărțuirea sexuală la locul de muncă și studii. Recomandări de politici](#)”. Astfel, pentru a permite o evaluare mai nuanțată a incidenței fenomenului, răspunsurile tinerelor și tinerilor au fost grupate în funcție de formele actelor de hărțuire sexuală la care aceștia au fost expuși în cadrul instituțiilor de învățământ.

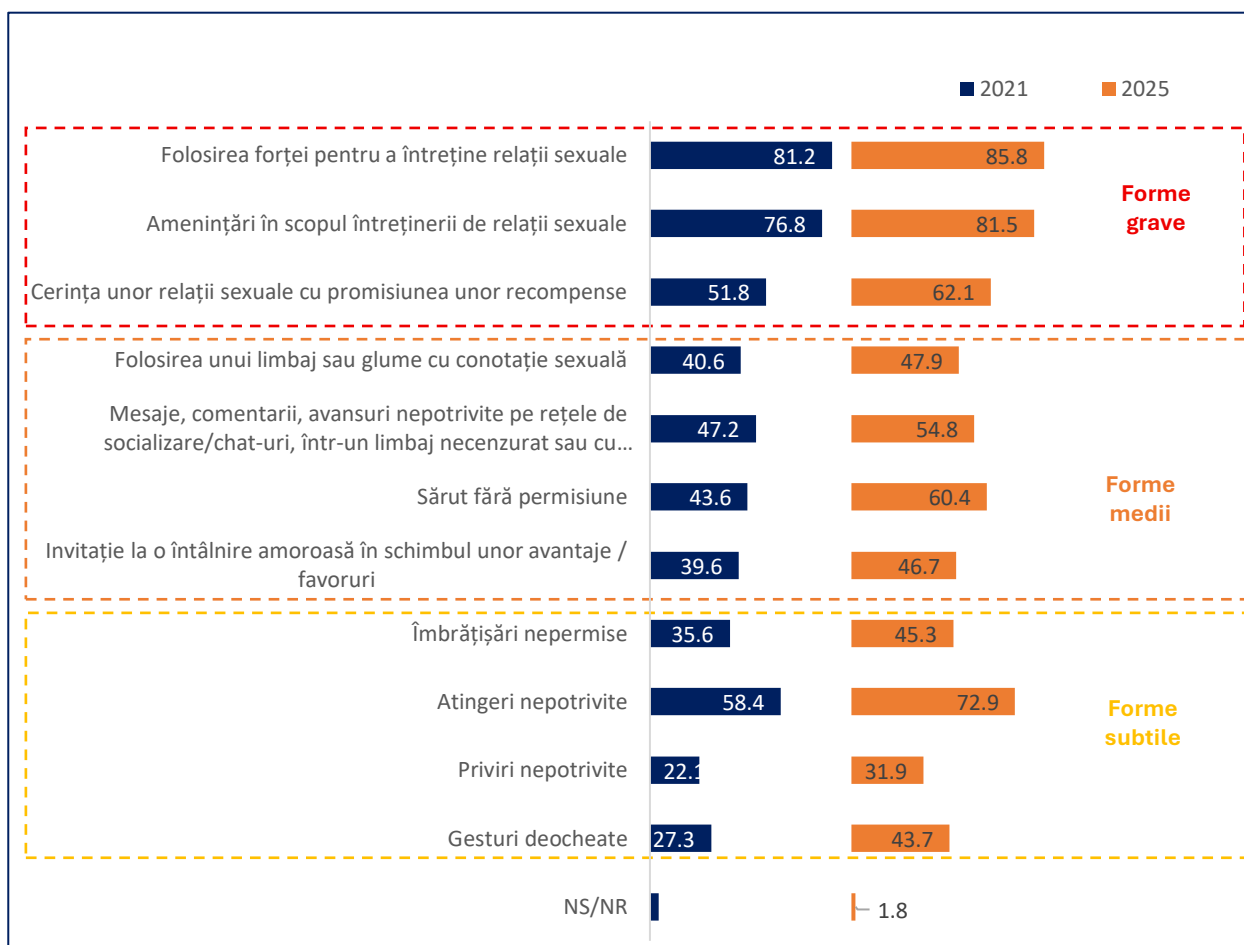
În lipsa unor delimitări explicite în legislația națională privind tipurile și formele de hărțuire sexuală, analiza utilizează o clasificare operațională, care distinge între forme subtile, forme medii și forme grave de hărțuire sexuală. Această abordare permite atât reflectarea diversității manifestărilor fenomenului, cât și o mai bună înțelegere a gradului de severitate a experiențelor raportate.

Clasificarea formelor de hărțuire	
Forme subtile	1. Gesturi deocheate
	2. Priviri nepotrivite
	3. Atingeri nepotrivite
	4. Îmbrățișări nepermise
Forme medii	5. Invitație la o întâlnire amoroasă în schimbul unor avantaje / favoruri
	6. Sărut fără permisiune
	7. Mesaje, comentarii, avansuri nepotrivite pe rețele de socializare/chat-uri, într-un limbaj necenzurat sau cu conotație sexuală
	8. Folosirea unui limbaj sau glume cu conotație sexuală
Forme grave	9. Cerința unor relații sexuale cu promisiunea unor recompense
	10. Amenințări în scopul întreținerii de relații sexuale
	11. Folosirea forței pentru a întreține relații sexuale

PERCEPȚIILE TINERILOR ȘI TINERELOR DIN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Datele relevă o creștere vizibilă a nivelului de conștientizare a formelor de hărțuire sexuală în rândul elevilor și studenților, comparativ cu anul 2021, ceea ce sugerează că fenomenul devine tot mai ușor de recunoscut și sesizat. Formele grave de hărțuire sexuală continuă să fie cele mai clar identificate, peste 80% dintre respondenți indicând corect situații precum utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale sau amenințările în acest scop ca forme ale acestui fenomen. În același timp, formele de intensitate medie, inclusiv limbajul cu tentă sexuală, atingerile sau săruturile fără consimțământ, sunt recunoscute drept hărțuire sexuală de peste jumătate dintre respondenți, ceea ce indică o extindere a înțelegerii fenomenului dincolo de manifestările extreme. Cu privire la formele subtile, constatăm că, comparativ cu anul 2021, cel mai semnificativ progres se observă în recunoașterea atingerilor nepotrivite drept formă de hărțuire sexuală, acestea fiind identificate de 72,9% dintre respondenți, cu 14,5 puncte procentuale mai mult decât anterior, sugerând o sensibilizare sporită față de comportamentele fizice neconsensuale, care anterior erau mai frecvent minimizezate sau normalizate. Cu toate acestea, formele subtile de hărțuire sexuală continuă să fie mai puțin recunoscute. Deși se atestă o creștere și în cazul acestora, doar 43,7% dintre respondenți identifică gesturile cu conotație sexuală drept hărțuire, iar 31,9% consideră privirile nepotrivite ca fiind parte a acestui fenomen. Nivelul mai redus de recunoaștere poate fi explicat prin caracterul ambiguu al acestor comportamente, dar și prin faptul că, în mod tradițional, ele au fost mai puțin discutate în spațiul public. Totodată, evoluțiile pozitive înregistrate pot fi asociate cu intensificarea campaniilor de informare și sensibilizare din ultimii ani, care au pus accent pe clarificarea diferitelor forme de hărțuire sexuală și pe delimitarea acestora de comportamentele acceptabile social. Aceste intervenții par să fi contribuit la o mai bună înțelegere a fenomenului, în special în rândul tinerilor.

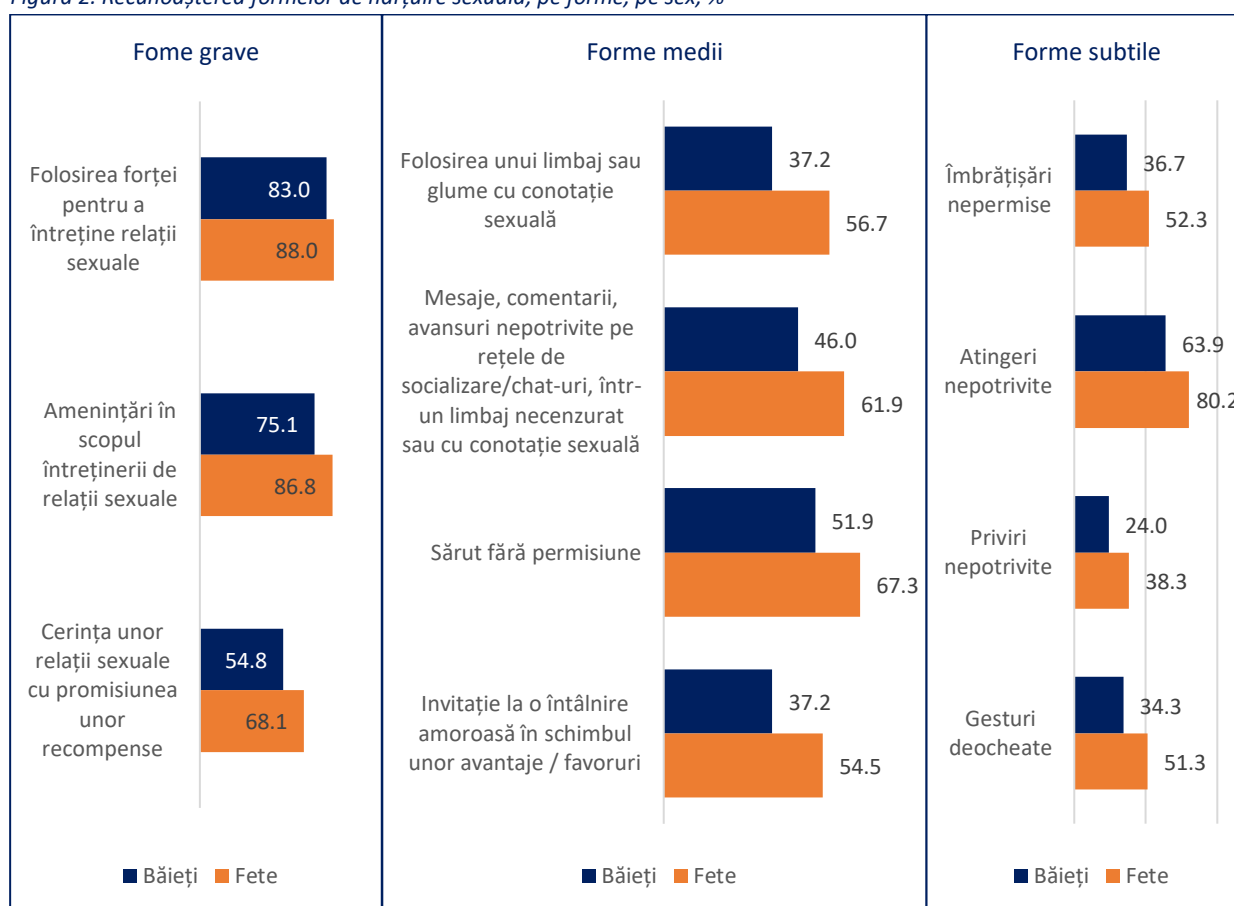
Figura 1. Recunoașterea formelor de hărțuire sexuală, pe forme, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021, 2025

Analiza din perspectivă de gen evidențiază diferențe semnificative în percepția formelor de hărțuire sexuală între fete și băieți. Chiar și în cazul formelor grave, unde nivelul general de recunoaștere este ridicat, se înregistrează discrepanțe de aproximativ 10% între respondenți. Aceste diferențe sunt îngrijorătoare, în condițiile în care încă aproximativ 20-30% dintre tineri și tinere nu identifică utilizarea forței sau a amenințărilor pentru a întreține relații sexuale drept forme de hărțuire sexuală, ceea ce indică existența unor lacune importante în înțelegerea fenomenului. Disparitățile devin și mai pronunțate în cazul formelor de intensitate medie. Pentru aproape fiecare tip de comportament analizat, proporția băieților care recunosc aceste manifestări drept hărțuire sexuală este cu aproximativ 20 de puncte procentuale mai mică decât în cazul fetelor. În mod similar, formele subtile de hărțuire sexuală sunt percepute diferit în funcție de gen. De exemplu, gesturile cu conotație sexuală sunt recunoscute drept hărțuire de 51,3% dintre fete, comparativ cu doar 34,3% dintre băieți. Aceste decalaje indică diferențe persistente în modul în care este interpretat comportamentul social și în nivelul de toleranță față de anumite manifestări. O posibilă explicație pentru aceste diferențe ține de faptul că majoritatea intervențiilor și campaniilor de prevenire a hărțuirii sexuale sunt orientate preponderent către fete, în contextul în care acestea sunt mai frecvent victime ale acestor comportamente. Deși această abordare este justificată, ea poate conduce indirect la un nivel mai scăzut de conștientizare în rândul băieților, subliniind necesitatea unor intervenții mai echilibrate, care să vizeze în mod explicit toate categoriile de tineri.

Figura 2. Recunoașterea formelor de hărțuire sexuală, pe forme, pe sex, %

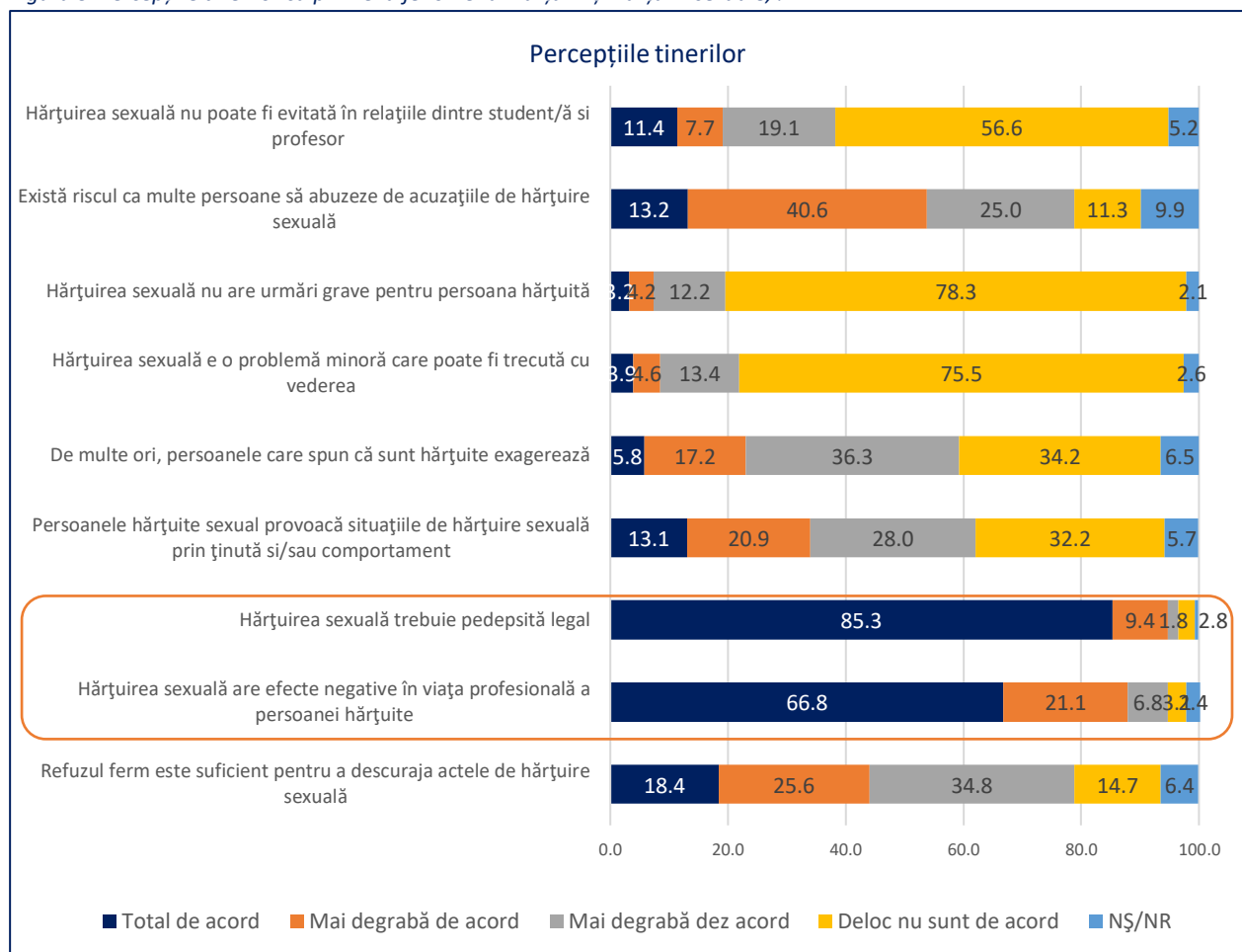

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

O analiză mai aprofundată a percepțiilor relevă faptul că, deși fenomenul hărțuirii sexuale este, la nivel teoretic, relativ bine cunoscut, atitudinile față de acesta rămân, în continuare, îngrijorătoare. Astfel, o treime dintre respondenți consideră că persoanele care sunt hărțuite ar provoca, într-o anumită măsură, aceste situații prin comportamentul sau vestimentația lor, ceea ce indică persistența unor stereotipuri și tendințe de culpabilizare a victimei. De asemenea, aproximativ o pătrime dintre respondenți consideră că persoanele care raportează situații de hărțuire sexuală tind să exagereze gravitatea acțiunilor agresorului. O altă percepție problematică este faptul că aproape jumătate dintre respondenți sunt de acord cu ideea că un refuz ferm ar fi suficient pentru a opri hărțuirea sexuală. În realitate, această perspectivă simplifică

excesiv dinamica fenomenului, ignorând raporturile de putere, presiunile sociale sau contextul în care victima se poate afla, factori care pot limita capacitatea acesteia de a reacționa sau de a opri comportamentul abuziv. În ceea ce privește mediul educațional, circa 20% dintre respondenți consideră că hărțuirea sexuală nu poate fi evitată în relația cu profesorii, ceea ce reflectă o percepție de vulnerabilitate și dezechilibru de putere în cadrul instituțiilor de învățământ. Cu toate acestea, există și semnale pozitive: aproape toți respondenții sunt de acord că hărțuirea sexuală trebuie sancționată prin lege, iar 66,8% afirmă cu fermitate că acest fenomen are un impact negativ asupra vieții profesionale a victimelor.

Figura 3. Percepțiile tinerilor cu privire la fenomenul hărțurii și hărțurii sexuale, %

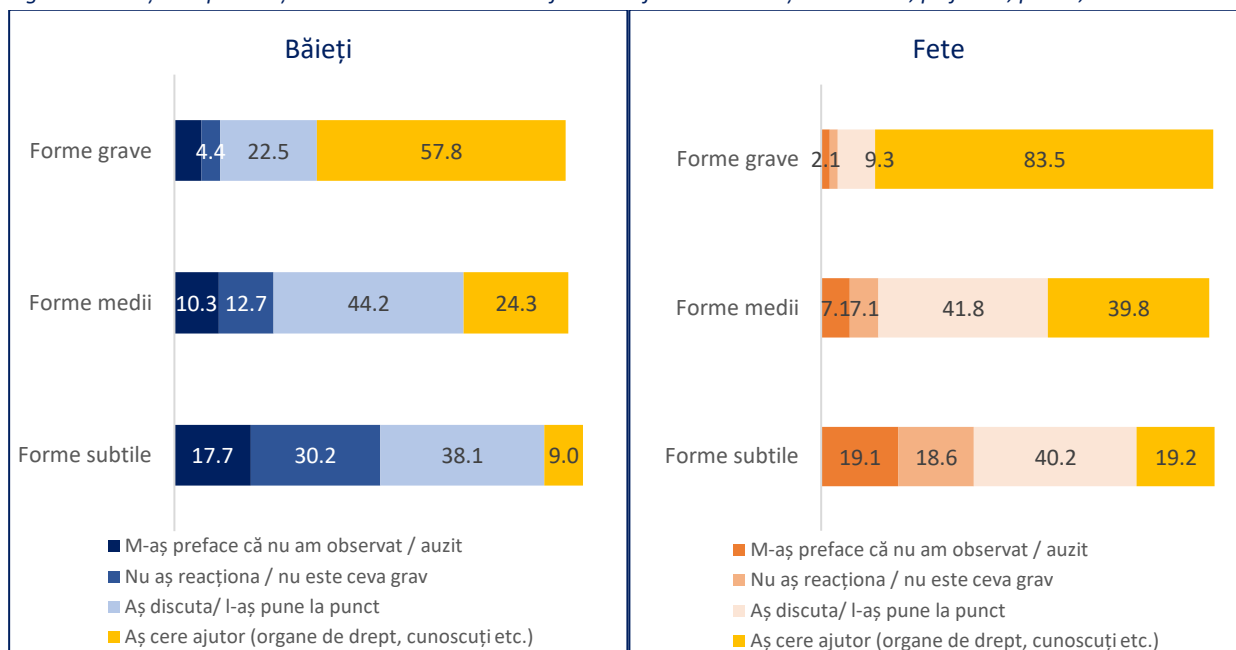

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

Percepțiile asupra hărțurii sexuale influențează în mod direct atitudinile și reacțiile tinerilor în situații concrete. În acest sens, respondenții au fost întrebați care ar fi acțiunile lor în cazul în care s-ar confrunta cu diverse forme de hărțuire sexuală, rezultatele evidențind diferențe semnificative atât în funcție de gravitatea situației, cât și de gen. În cazul formelor grave de hărțuire sexuală, majoritatea fetelor (90,8%) afirmă că ar solicita neapărat ajutor, fie din partea persoanelor apropiate (familie, rude, prieteni), fie din partea instituțiilor abilitate. În contrast, doar 64,1% dintre băieți ar recurge la astfel de acțiuni, diferența fiind una considerabilă și îngrijorătoare. Restul respondenților optează fie pentru gestionarea individuală a situației, fie adoptă o atitudine indiferentă, ceea ce poate limita accesul la suport și intervenție adecvată. În cazul formelor de intensitate medie, tendința de a solicita ajutor scade semnificativ. Doar 40,9% dintre fete și 24,1% dintre băieți ar apela la persoane de încredere sau la organele de drept. Aproximativ jumătate dintre respondenți indică faptul că ar prefera să discute direct cu persoana care manifestă comportamentul de hărțuire, pentru a-i atrage atenția. Pentru formele subtile de hărțuire sexuală, disponibilitatea de a acționa este și mai redusă în rândul ambelor sexe. Majoritatea respondenților consideră că o atitudine indiferentă ar fi adecvată, pe motiv că aceste comportamente nu sunt percepute ca fiind suficient de grave. Această percepție este însă problematică, întrucât formele grave de hărțuire sexuală sunt adesea precedate de manifestări subtile, tolerate sau ignorate, care pot escalada în timp. În

concluzie, constatăm că, deși nivelul de recunoaștere a hărțuirii sexuale este în creștere, acesta nu este întotdeauna însoțit de reacții adecvate, în special în cazul formelor mai puțin evidente. Acest decalaj între percepție și acțiune subliniază necesitatea consolidării nu doar a informării, ci și a mecanismelor de răspuns și a încrederii în acestea.

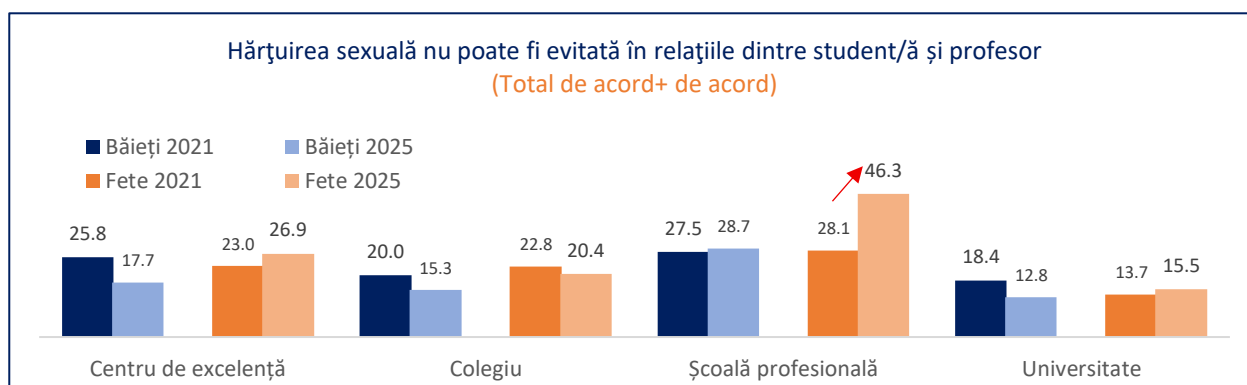
Figura 4. Reacția respondenților în cazul în care s-ar confrunta cu formele de hărțuire sexuală, pe forme, pe sex, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

În contextul analizei situației în mediul educațional, analiza diferențelor de gen în dinamică relevă tendințe îngrijorătoare în ceea ce privește percepțiile asupra inevitabilității hărțuirii sexuale în mediul educațional. În rândul băieților, indiferent de tipul instituției de învățământ, se observă o scădere a ponderii celor care sunt „de acord” sau „total de acord” cu afirmația că hărțuirea sexuală nu poate fi evitată în relațiile dintre student/ă și profesor, cu excepția unei ușoare devieri în rândul elevilor din școlile profesionale. În schimb, în rândul fetelor se conturează o tendință mult mai alarmantă. Cu excepția elevilor din colegii, toate celelalte categorii de respondente manifestă o creștere a nivelului de acceptare a ideii că hărțuirea sexuală în relația cu profesorii este inevitabilă. Cea mai pronunțată evoluție se înregistrează în rândul elevilor din școlile profesionale, unde, comparativ cu anul 2021, ponderea celor care sunt de acord cu această afirmație s-a dublat până în 2025, atingând 46,3%. Astfel, există nu doar o percepție accentuată a vulnerabilității, ci și un risc de normalizare a unor comportamente inacceptabile, în special în anumite medii educaționale, subliniind necesitatea unor intervenții țintite, adaptate specificului instituțional și diferențelor de gen, pentru a consolida încrederea în mecanismele de prevenire și raportare a fenomenului dat.

Figura 5. Percepțiile tinerilor cu privire la fenomenul hărțuirii sexuale în mediul educațional, pe tip de instituții, pe sexe, %

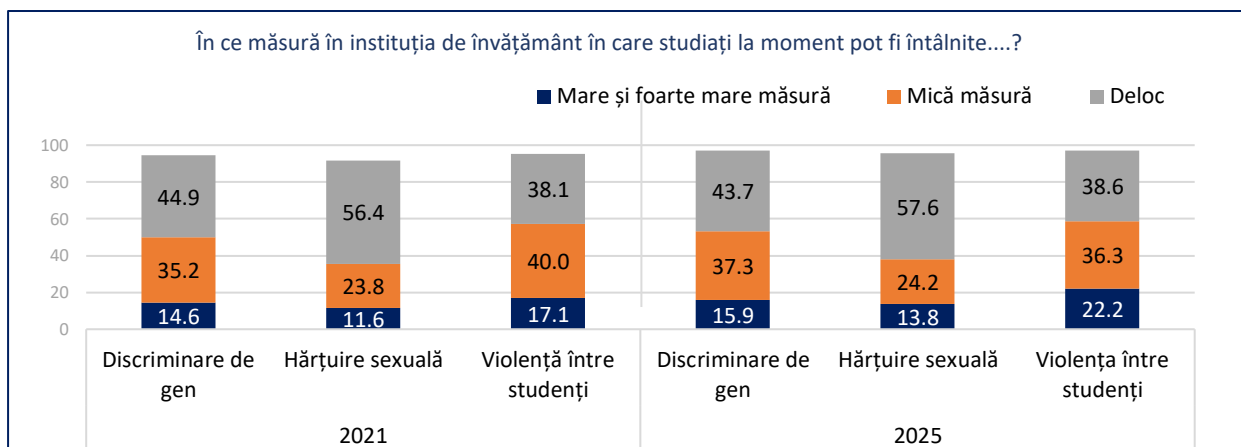

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

AMPLOAREA HĂRȚUIRII ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE

Percepția generală indică o ușoară creștere a cazurilor de discriminare, hărțuire și violență în instituțiile de învățământ. Ponderea studenților care consideră că hărțuirea sexuală poate fi întâlnită în „mare și foarte mare măsură” în instituția unde învață a crescut de la 11,6% în 2021 la 13,8% în 2025. În același timp, opinia cu privire la cazurile de discriminare în bază de gen înregistrează o evoluție similară, cu o creștere modestă a percepției de incidență ridicată (de la 14,6% la 15,9%), în timp ce violența între studenți cunoaște o creștere de circa 5 puncte procentuale. Aceste evoluții pot fi explicate prin: (i) fie a sporit nivelul de recunoaștere a diferitor forme de manifestare a discriminării, hărțuirii și abuzului, fapt ce a determinat și opinia cu privire la o incidență mai ridicată comparativ cu anii precedenți, (ii) fie a sporit efectiv numărul de cazuri întâmplare în mediul educațional.

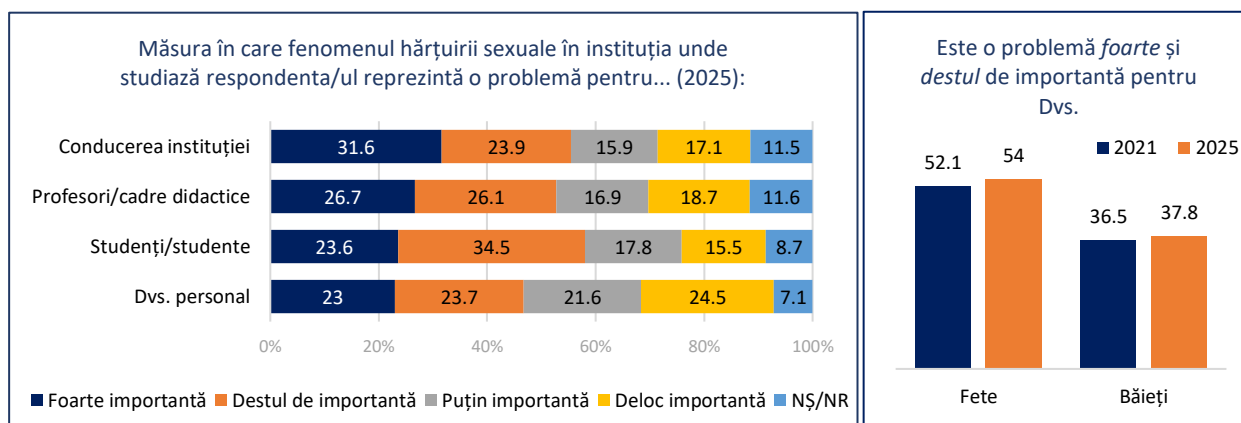
Figura 6. Percepțiile studenților cu privire la potențiala incidență a cazurilor de discriminare și abuz în instituția de educație, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Peste jumătate dintre studenți consideră hărțuirea sexuală o problemă importantă în instituțiile de educație. În jur de 58% sunt de părerea că, în cadrul instituției unde își realizează studiile, fenomenul hărțuirii sexuale reprezintă o problemă *foarte și destul* de importantă pentru studenți în general, iar 46,7% consideră că hărțuirea sexuală constituie o problemă importantă pentru ei personal. Faptul că aceasta este percepută mai degrabă ca o problemă generală decât ca o experiență personală directă poate indica tendința de a sub-raporta cazurile, din cauza fricii, stigmatizării sau lipsei de încredere în mecanismele de protecție existente. Analizând datele din perspectivă de gen observăm că fetele sunt mai preocupate de acest fenomen decât băieții, ceea ce indică faptul că ele se simt mai expuse și vulnerabile în fața acestui risc. Datele comparative cu 2021 arată o creștere ușoară a preocupării față de acest subiect.

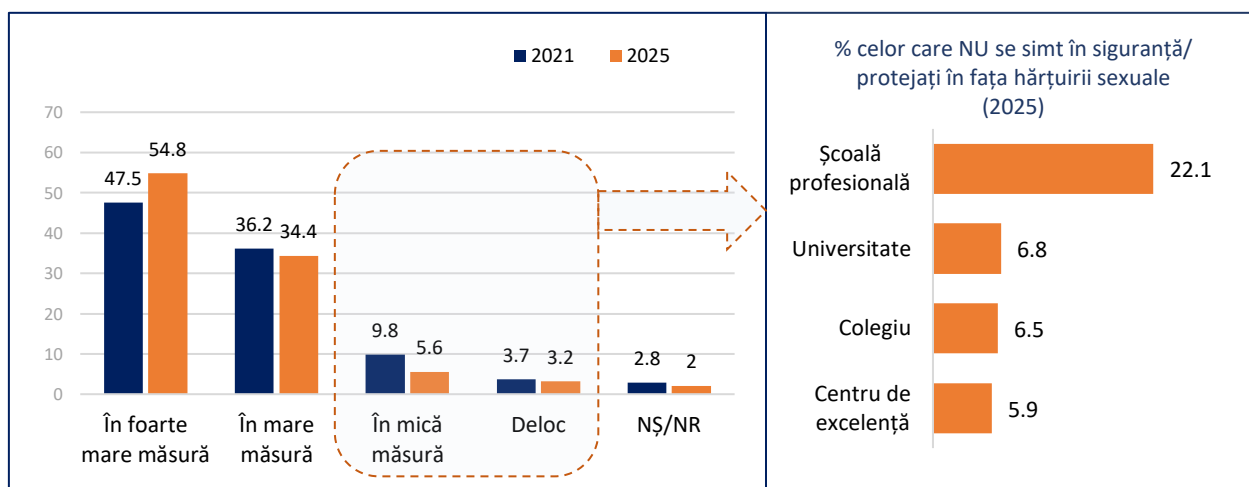
Figura 7. Gradul în care hărțuirea sexuală este percepută ca o problemă în instituția de educație, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Deși se atestă o evoluție pozitivă, circa 1 din 10 studenți continuă să se simtă în nesiguranță și neprotejați de fenomenul hărțuirii sexuale în instituția de învățământ unde își realizează studiile. În continuarea percepției generale a hărțuirii sexuale ca problemă instituțională relevantă, nivelul de siguranță resimțit de studenți evidențiază limitele mecanismelor actuale de protecție. Deși datele indică o îmbunătățire a sentimentului general de siguranță față de anul 2021 (de la 47,5% în 2021 la 54,8% în 2025), aproximativ 9% dintre studenți declară că se simt puțin sau deloc protejați în fața riscului de hărțuire sexuală. Acest fapt relevă persistența unor vulnerabilități care afectează experiențele comunității studentești. În mod special acest lucru este mult mai accentuat în școlile profesionale, unde 22% dintre elevi nu se simt în siguranță, față de circa 6% în alte instituții de învățământ profesional. Prin urmare, deși progresele sunt vizibile la nivel general, distribuția neuniformă a percepției de siguranță indică limitele mecanismelor existente de protecție. Situația sugerează necesitatea unor măsuri mai bine direcționate, capabile să răspundă nevoilor specifice ale studenților care continuă să se simtă expuși riscului de hărțuire sexuală.

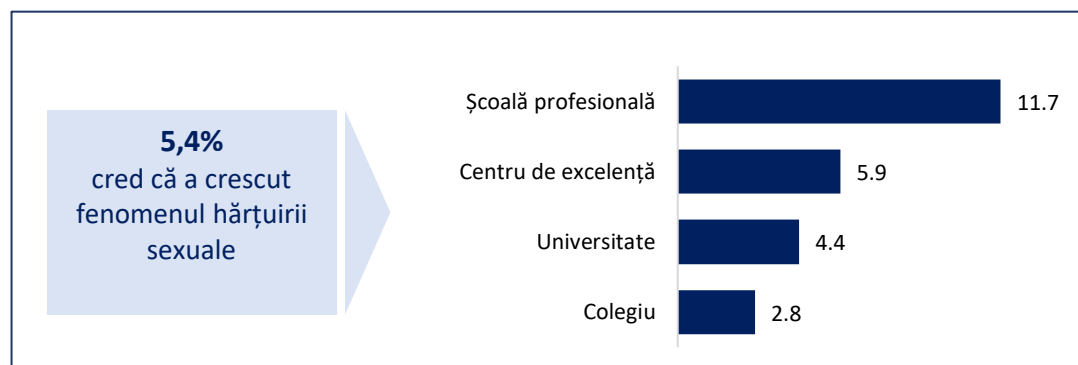
Figura 8. Nivelul apreciat de siguranță și protecție în fața fenomenului de hărțuire sexuală în instituția de învățământ, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Sentimentul de nesiguranță este alimentat și de percepția studenților că incidența hărțuirii sexuale a crescut. În jur de 5,4% dintre respondenți consideră că hărțuirea sexuală a luat amploare, în timp ce 16,8% sunt de părere că situația a rămas neschimbată (incidența la același nivel). Analiza pe tipuri de instituții relevă diferențe importante, care indică o distribuție neuniformă a riscurilor. În școlile profesionale, ponderea celor care percep o creștere a incidenței fenomenului ajunge la 11,7%, semnificativ mai mare comparativ cu alte instituții, precum universitățile sau centrele de excelență. La polul opus, colegiile înregistrează cele mai scăzute niveluri ale acestei percepții. Aceste discrepanțe sugerează existența unor vulnerabilități mai accentuate în sectorul profesional-tehnic, unde climatul de siguranță este perceput ca fiind mai fragil. Aceste variații indică necesitatea unor intervenții diferențiate, adaptate specificului fiecărui tip de instituție, pentru a răspunde mai eficient riscurilor percepute și pentru a consolida siguranța în mediul educațional.

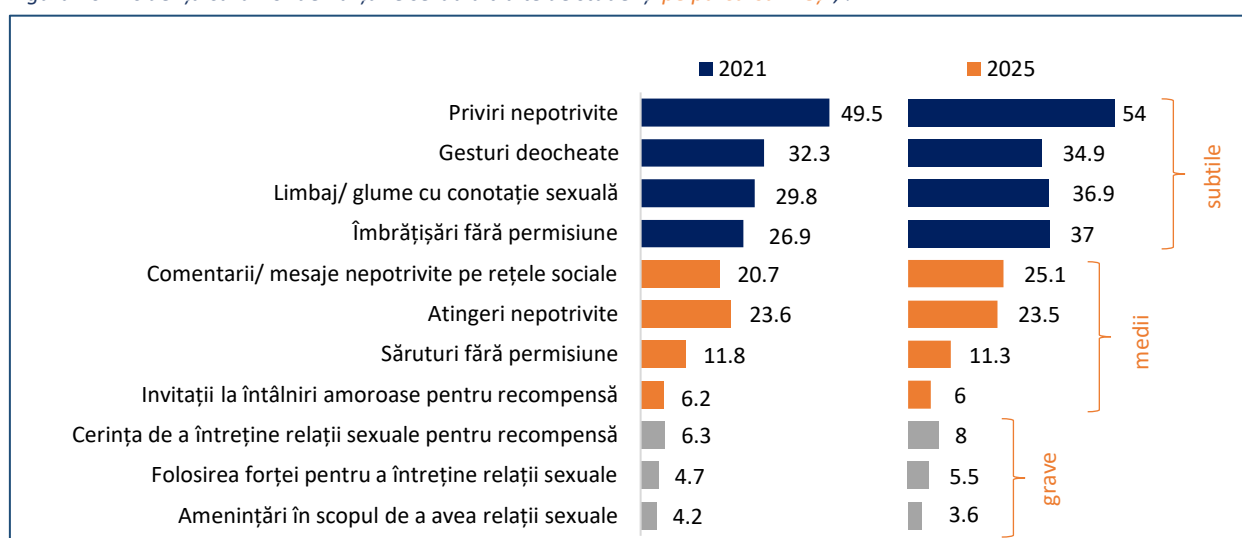
Figura 9. Ponderea studenților care consideră că a crescut incidența hărțuirii sexuale în incinta instituției unde învață, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

Experiențele directe ale studenților pe parcursul vieții confirmă că hărțuirea sexuală nu este doar o percepție, ci o realitate răspândită, cu o tendință ușoară de creștere pentru majoritatea formelor de manifestare. Analiza acestor experiențe, care nu se limitează la contextul instituțional actual, evidențiază faptul că circa **20 la sută** dintre studenți s-au confruntat cu diverse forme de hărțuire de-a lungul vieții, iar datele indică o accentuare a fenomenului între 2021 și 2025. Cele mai frecvente situații raportate rămân cele considerate „subtile”, însă amploarea acestora este semnificativă, privirile nepotrivite afectând peste jumătate dintre tineri (54%), iar îmbrățișările fără consimțământ înregistrând o creștere considerabilă. În același timp, tendința ascendentă se extinde și asupra formelor de intensitate medie, cum ar fi mesajele nepotrivite în mediul online, dar și asupra celor grave, inclusiv situații care implică constrângeri sau utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale. Extinderea acestor experiențe pe toate nivelurile de gravitate indică faptul că hărțuirea sexuală are un caracter sistemic și persistent, depășind cadrul unei singure instituții sau perioade. Această perspectivă este esențială pentru înțelegerea fenomenului în ansamblu, urmând ca analiza ulterioară să se concentreze asupra experiențelor specifice din cadrul instituțiilor de învățământ, unde mecanismele de prevenire și protecție devin direct relevante.

Figura 10. Incidența cazurilor de hărțuire sexuală trăite de studenți pe parcursul vieții, %

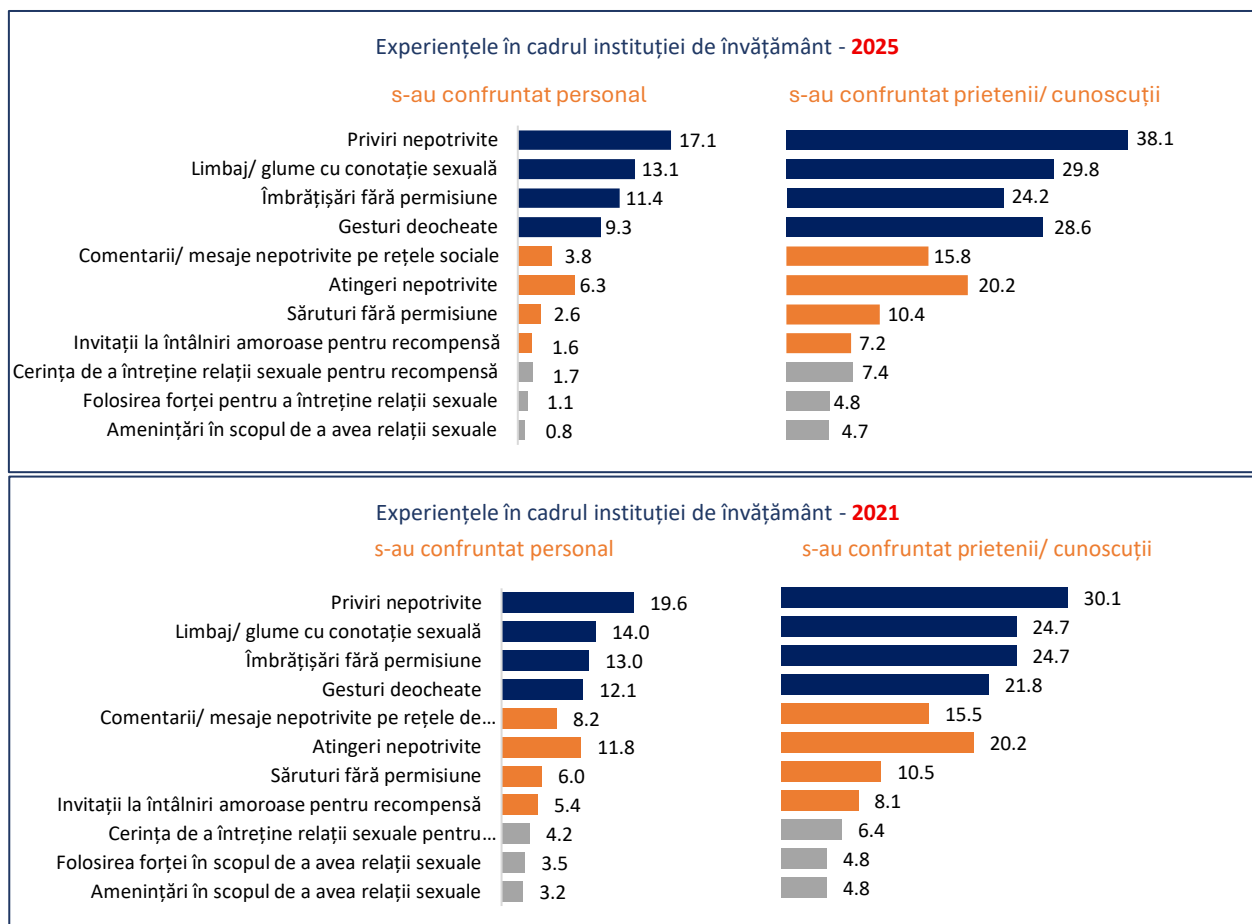
Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Experiențele de hărțuire sexuală în cadrul instituțiilor de învățământ la fel evidențiază un fenomen persistent, dominat de forme subtile, dar prezent pe întreg spectrul de gravitate. În 2025, cele mai frecvente situații cu care s-au confruntat studenții la nivel personal includ privirile nepotrivite (17,1%), limbajul sau glumele cu conotație sexuală (13,1%) și îmbrățișările fără permisiune (11,4%), urmate de gesturi deocheate, ceea ce indică faptul că manifestările de intensitate mai redusă, dar repetitive, continuă să definească experiența cotidiană a studenților (a se vedea Figura 11). În același timp, formele mai grave, deși sunt relatate într-o măsură mai mică, acestea au implicații directe asupra integrității corporale a persoanei.

Caracterul sensibil al subiectului influențează în mod direct deschiderea studenților de a vorbi despre experiențe personale, ceea ce poate conduce la o subestimare a incidenței adevărate. În acest context, experiențele atribuite prietenilor sau cunoscuților capătă o relevanță analitică deosebită, oferind o imagine mai amplă asupra fenomenului. Nivelurile considerabil mai ridicate ale experiențelor indirecte (de exemplu, 38,1% au declarat că cunosc situații când cunoscuții sau prietenii s-au confruntat cu priviri nepotrivite, 29,8% cu limbaj inadecvat și 20% cu atingeri nepotrivite) indică faptul că hărțuirea sexuală este mai răspândită decât rezultă din datele privind experiențele directe. Chiar dacă, comparativ cu 2021, se observă o reducere a unor forme de hărțuire trăite personal, ponderea celor care cunosc sau au fost martori ai unor cazuri întâmplute cu altcineva (cunoscuți sau prieteni) a crescut. Creșterea sau menținerea la niveluri ridicate a experiențelor indirecte sugerează o dinamică diferită la nivel colectiv. Această discrepanță între planul personal și cel indirect poate sugera frica de stigmă și blamare socială, care determină reticenta de a vorbi deschis despre experiențele personale. Incidența crescută se poate explica

atât prin creșterea gradului de conștientizare și recunoaștere a fenomenului, cât și o posibilă extindere a acestuia, devenind mai vizibil în rețelele studenților.

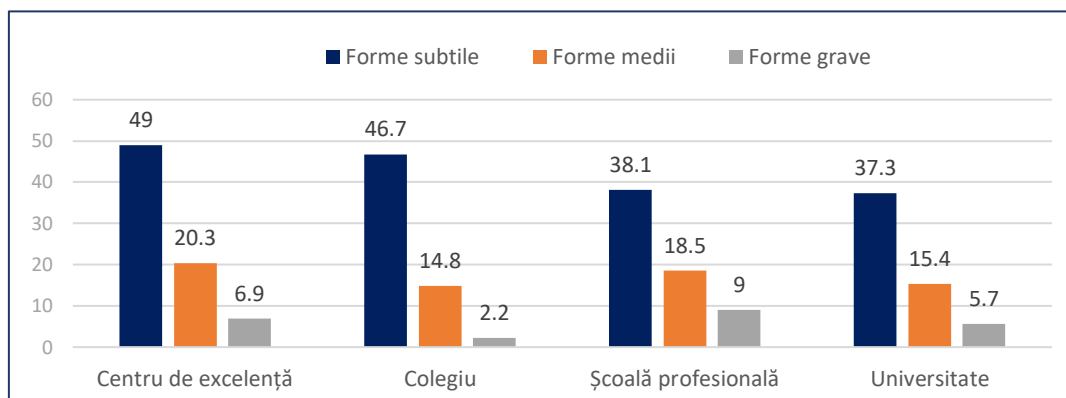
Figura 11. Incidența cazurilor de hărțuire sexuală trăite de studenți în incinta instituției unde învață, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Analiza datelor indică variații în experiențele trăite de studenți în funcție de tipul instituției de învățământ profesional. Datele confirmă că aproape jumătate din studenții centrelor de excelență (49%) se confruntă cu manifestări subtile, însă riscul de a trăi o formă gravă de hărțuire este potențial mai ridicat în școlile profesionale, atingând pragul de 9%, adică de peste patru ori mai mult decât în colegii. Ceea ce sugerează că mediul de învățământ profesional-tehnic se confruntă cu provocări mai complexe în gestionarea situațiilor de o severitate ridicată. Această diversitate a experiențelor subliniază importanța unor strategii de protecție nuanțate, care să răspundă riscurilor specifice fiecărui tip de comunitate academică.

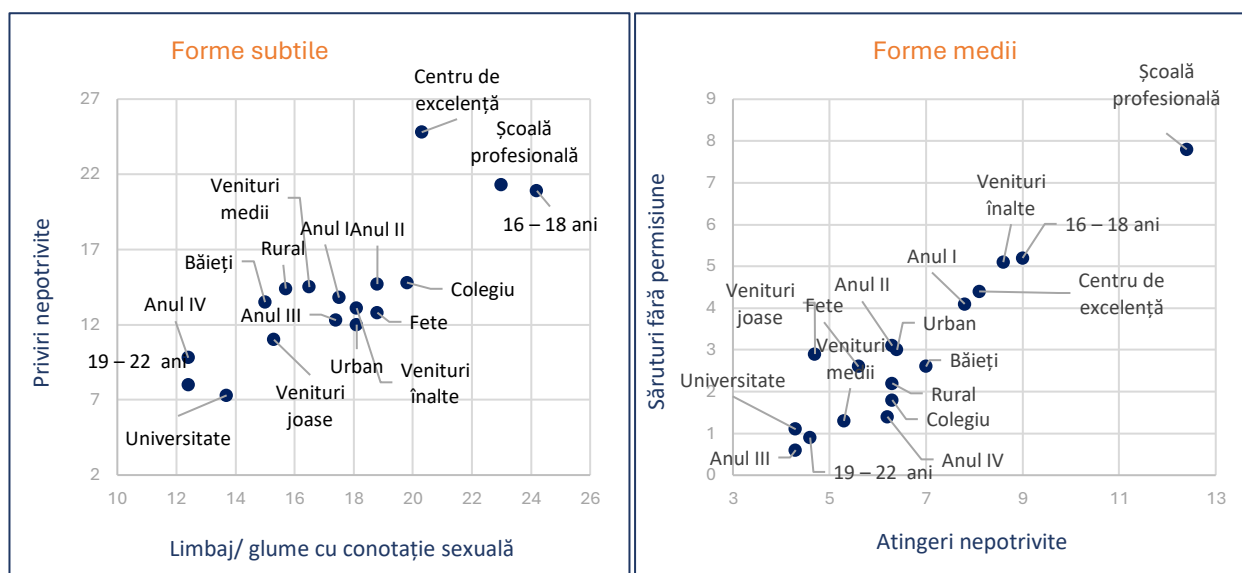
Figura 12. Media incidenței formelor de hărțuire sexuală, pe tip de instituție educațională, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

Vulnerabilitatea în fața fenomenului de hărțuire este strâns legată de vârstă și tipul instituției, profilul cel mai expus fiind cel al elevilor de 16-18 ani din școlile profesionale și centrele de excelență. Acești tineri raportează cele mai ridicate niveluri de expunere atât la formele subtile, precum limbajul cu conotație sexuală, cât și la formele medii, care includ atingerile neconsimțite. În paralel, se remarcă o dinamică specifică în raport cu vechimea în sistemul educațional: deși manifestările mai puțin invazive sunt semnalate frecvent de cei mai tineri, formele grave înregistrează o incidență mai mare în rândul studenților din anii absolvenți (anul IV). Această tendință sugerează că, pe măsură ce studenții parcurg ciclul educațional, riscul de a se confrunta cu abuzuri se multiplică, indicând o acumulare a vulnerabilităților pe tot parcursul anilor de studiu.

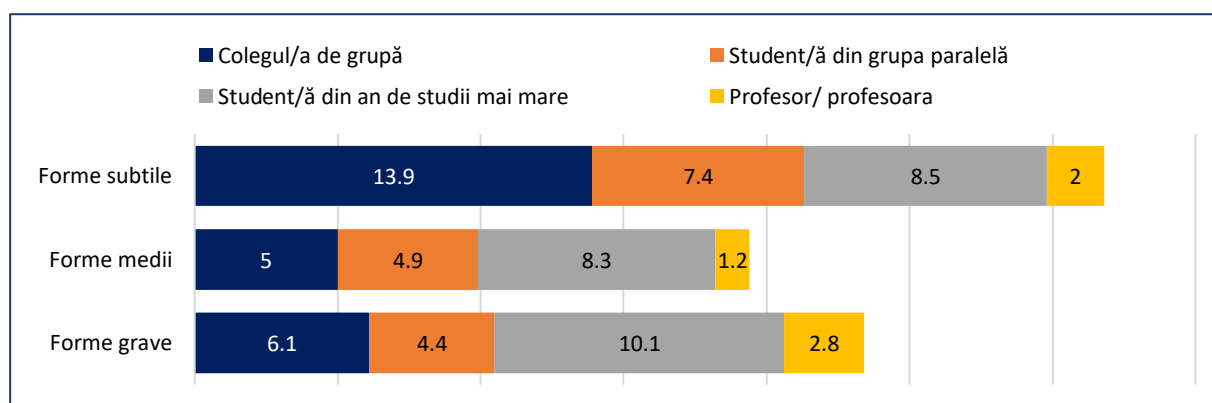
Figura 13. Incidența hărțuirii sexuale pe grupuri socio-demografice, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

Actele de hărțuire sunt inițiate cel mai frecvent de colegii de grupă, însă pe măsură ce gravitatea abuzului crește, profilul agresorului se mută spre studenții din anii mai mari. Datele indică faptul că hărțuirea subtilă (priviri, gesturi, glume nepotrivite) este provocată cel mai des de colegii de grupă, aceștia fiind responsabili în 13,9% din situații. Totuși, această dinamică se inversează atunci când vorbim despre formele grave de hărțuire: aici, studenții din anii mai mari devin principala sursă de risc (10,1%), depășind clar incidența colegilor direcți (6,1%). Acest lucru indică faptul că, pe măsură ce comportamentele devin mai severe, ele sunt mai frecvent asociate cu o anumită poziție de superioritate informală, bazată pe vârstă sau experiență în cadrul instituției. Frecvența implicării profesorilor în acte de hărțuire sexuală este mai mică, însă aceștia apar în mențiuni cu privire la forme grave, precum cerința de a întreține relații sexuale în schimbul unor recompense în sfera educațională sau chiar aplicarea forței, amenințărilor pentru a obține avantaje de natură sexuală.

Figura 14. Media incidenței hărțuirii sexuale în instituțiile de educație, în funcție de agresor, %

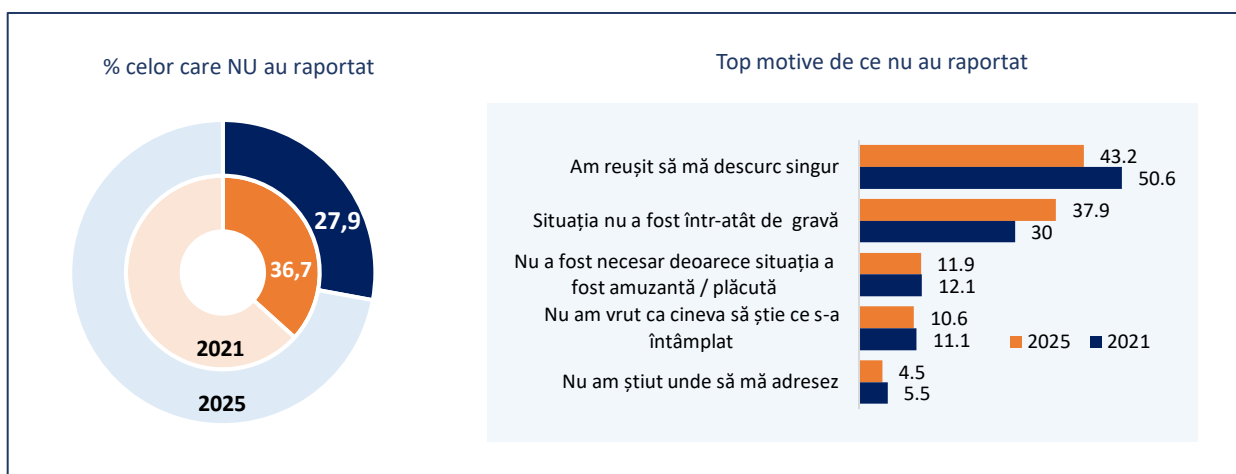

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

O treime dintre studenții care s-au confruntat cu cazuri de hărțuire sexuală nu au raportat aceste situații.

Totuși, datele indică o evoluție pozitivă în deschiderea tinerilor de a vorbi despre experiențele lor, ponderea celor care nu au raportat cazurile de abuz reducându-se de la 36,7% în 2021 la 27,9% în 2025. Cu toate acestea, analiza motivelor pentru care o parte dintre studenți aleg în continuare să nu raporteze evidențiază persistența unor bariere importante. Cel mai frecvent motiv rămâne convingerea că situația poate fi gestionată individual, chiar dacă ponderea acestuia este în scădere (43,2% în 2025 față de 50,6% în 2021). În același timp, se observă o creștere a proporției celor care consideră că incidentul nu a fost suficient de grav pentru a necesita intervenție, ajungând la 37,9%, ceea ce indică o tendință de normalizare a unor comportamente de hărțuire. Alte motive, precum percepția că incidentul a fost amuzant sau plăcut, dorința de a păstra situația confidențială sau lipsa informațiilor despre procedurile de raportare, se mențin la niveluri mai reduse, dar relevante. Aceste rezultate arată că, deși există progrese în ceea ce privește disponibilitatea de a raporta, normalizarea și minimizarea anumitor forme de hărțuire continuă să reprezinte obstacole majore în utilizarea eficientă a mecanismelor instituționale de protecție.

Figura 15. Nivelul de raportare a actelor de hărțuire sexuală, inclusiv pe clustere, după motivul de refuz de a raporta, %

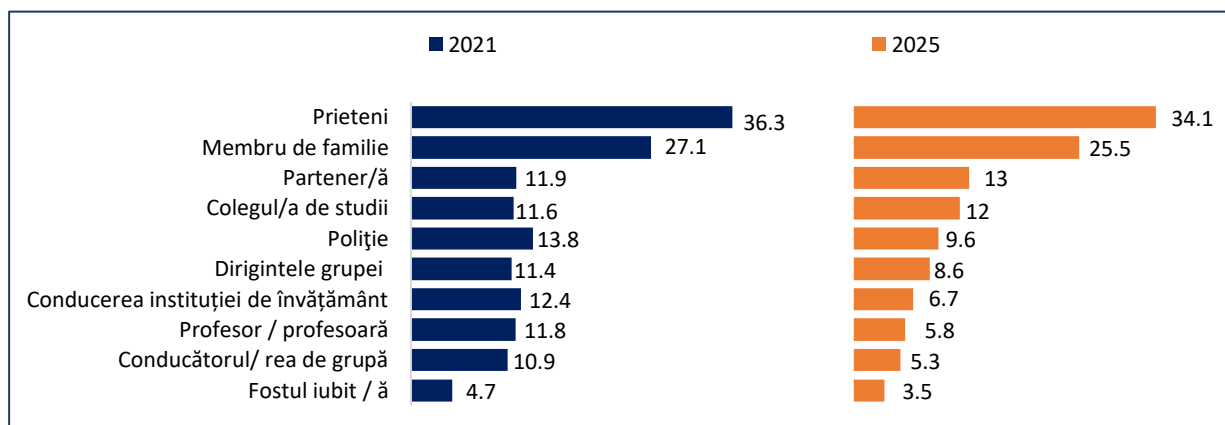

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

Cei care totuși au decis să raporteze cazurile de hărțuire întâmplare în instituția de educație au ales preponderent cercul personal, în timp ce apelarea la structurile instituționale rămâne limitată.

Atât în 2021, cât și în 2025, studenții se adresează cel mai frecvent prietenilor (34,1% în 2025) și membrilor de familie (25,5%), ceea ce indică un nivel mai ridicat de încredere în rețelele informale de suport. Partenerii și colegii de studii sunt, de asemenea, surse relevante de sprijin, însă la un nivel mai redus. Instituțiile formale sunt accesate mult mai rar. Comparativ cu 2021, se observă chiar o scădere a adresabilității către poliție, cadre didactice sau conducerea instituției, ceea ce sugerează o reticență persistentă față de mecanismele oficiale. Această tendință poate reflecta fie lipsa de încredere în eficiența acestor structuri, fie percepția că acestea nu oferă un mediu sigur și confidențial pentru raportare.

Figura 16. Persoanele/instituțiile la care s-au adresat/ de la care a fost solicitat suport în cazul actelor de hărțuire, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

CADRUL NORMATIV PRIVIND MEDIU EDUCAȚIONAL SIGUR

Conceptul de mediu educațional sigur a parcurs o evoluție semnificativă în ultimele trei decenii, extinzându-se de la o accepțiune strict fizică (absența pericolelor de infrastructură), la o înțelegere multidimensională care integrează siguranța fizică, psihosocială, relațională și digitală. În prezent, prin mediu educațional sigur se înțelege un spațiu în care toți participanții la procesul educațional — elevi, studenți, cadre didactice și personal administrativ pot învăța, preda și lucra fără a fi supuși discriminării, hărțuirii, violenței sau intimidării de orice formă, inclusiv de natură sexuală, și în care există mecanisme funcționale de prevenire, raportare și răspuns la astfel de comportamente. *Conferința Mondială pentru Educație pentru Toți (Jomtien, 1990)*⁷ a introdus în discursul global ideea că calitatea învățării depășește transmiterea de cunoștințe și implică condițiile fizice, relaționale și emoționale în care aceasta are loc. *Declarația de la Salamanca (UNESCO, 1994)*⁸ a adus dimensiunea incluziunii: instituția de educație are responsabilitatea activă de a asigura condiții care să permită fiecărui beneficiar să participe la procesul educațional fără teamă sau excludere. *Cadrul FRESH*⁹ (Focusing Resources on Effective School Health), lansat la Forumul Mondial pentru Educație de la Dakar în 2000 de către UNESCO, UNICEF, OMS și Banca Mondială, este primul instrument inter-agenții care a consacrat explicit "*mediul de învățare sigur*" ca pilon fundamental al sistemului educațional, alături de politicile de sănătate instituțională, educația pentru sănătate bazată pe competențe și serviciile din instituție. FRESH definește mediul sigur ca incluzând atât dimensiunea fizică (infrastructură, igienă, absența pericolelor), cât și dimensiunea psihosocială — un spațiu lipsit de violență, hărțuire, discriminare și excludere. Deși inițial formulat pentru școala generală, principiile FRESH au fost preluate și adaptate ulterior pentru instituțiile de formare profesională și învățământul superior.

Extinderea conceptului de mediu educațional sigur dincolo de școala generală a devenit explicită prin două instrumente internaționale cu forță juridică obligatorie, direct aplicabile colegiilor, școlilor profesionale, centrelor de excelență și universităților. *Directiva 2006/54/CE*¹⁰ a Parlamentului European (art. 26) obligă statele membre să încurajeze măsuri efective de prevenire a hărțuirii sexuale nu numai la locul de muncă, ci și *accesul la formare profesională*, formulare care include explicit furnizori VET și universități în calitate de furnizori de formare. *Convenția OIM nr. 190 (2019)*¹¹, ratificată de Republica Moldova în 2023 și în vigoare din 19 martie 2025, este primul instrument internațional obligatoriu care extinde protecția față de violență și hărțuire explicit la „persoanele în formare profesională, inclusiv stagiarii și ucenicii” (art. 2 lit. b)), acoperind astfel elevii din colegii, școli profesionale și centre de excelență aflați în stadii de practică la angajatori externi. *Directiva (UE) 2024/1385*¹² privind combaterea violenței împotriva femeilor (art. 36 alin. (6)) obligă ca persoanele cu funcții de supraveghere la locul de muncă, inclusiv conducerea instituțiilor de educație în această calitate să beneficieze de formare privind recunoașterea, prevenirea și abordarea hărțuirii sexuale, cu termen de transpunere până la 14 iunie 2027.

Existența unui mediu educațional sigur nu poate fi apreciată exclusiv prin formulări de principiu sau prin simpla adoptare a unor norme generale privind nediscriminarea și protecția împotriva violenței. Din perspectiva standardelor internaționale și europene, relevantă este măsura în care aceste obligații sunt transpuse în politici instituționale clare, în proceduri accesibile și în mecanisme efective de prevenire, raportare și intervenție, aplicabile tuturor nivelurilor de educație. Cu alte cuvinte, problema centrală nu este doar dacă dreptul la protecție este recunoscut formal, ci dacă instituțiile de învățământ — școli,

⁷ UNESCO (1990). *Declarația de la Jomtien: Educație pentru Toți*

https://www.unicef.org/education/files/Jomtien_1990.pdf

⁸ UNESCO (1994). *Declarația de la Salamanca privind educația nevoilor speciale*

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>

⁹ UNESCO/UNICEF/OMS/Banca Mondială (2000). FRESH Framework

<https://www.fresh-partners.org/fresh-framework.html>

¹⁰ DIRECTIVA 2006/54/CE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și a egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0054>

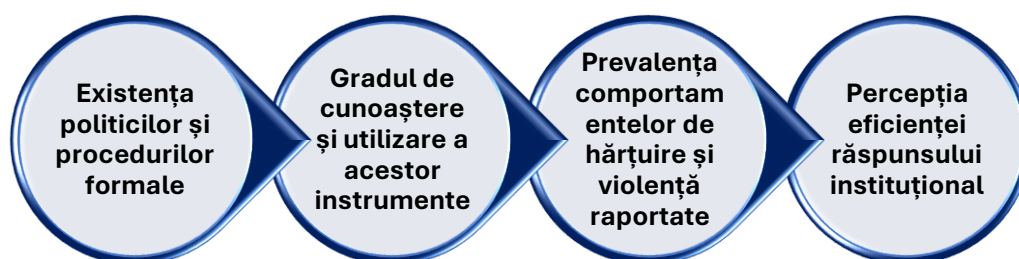
¹¹ Convenția privind eliminarea violenței și hărțuirii în lumea muncii (nr. 190), 2019

https://www.legis.md/UserFiles/Image/RO/2024/mo%2024-27%20md/conven%C8%9Bia_440ro.PDF

¹² DIRECTIVA (UE) 2024/1385 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401385

colegii, școli profesionale, centre de excelență și universități — dispun de instrumentele necesare pentru a-l garanta în mod real.

Măsurarea calității mediului educațional din perspectiva siguranței presupune, potrivit experiențelor internaționale, cel puțin patru niveluri de analiză: (i) existența politicilor și procedurilor formale; (ii) gradul de cunoaștere și utilizare a acestor instrumente de către membrii comunității educaționale; (iii) prevalența comportamentelor de hărțuire și violență raportate; și (iv) percepția eficienței răspunsului instituțional.

➤ **EXISTENȚA POLITICILOR ȘI PROCEDURILOR FORMALE**

Existența politicilor și procedurilor formale nu se reduce la prezența unor prevederi normative care interzic violența, ea presupune că acestea generează obligații precise, verificabile și sancționabile pentru instituții, că prescriu ce trebuie să facă o școală, un colegiu sau o universitate atunci când violența se produce sau este raportată, și că acoperă uniform toate nivelurile de educație. Din perspectiva standardelor internaționale o politică formală funcțională conține cel puțin cinci elemente: o definiție clară a comportamentelor interzise, o procedură de raportare accesibilă beneficiarilor, un lanț de responsabilitate nominalizat, măsuri de protecție a persoanei care raportează pe durata procedurii și un mecanism de monitorizare a implementării. Absența oricăruia dintre aceste elemente schimbă politica formală dintr-un instrument de protecție într-o declarație de intenție. Analiza care urmează examinează măsura în care cadrul normativ național ține cont de aceste cerințe, diferențiat pe niveluri de educație.

Cadrul legislativ consacră siguranța și nediscriminarea în educație, dar nu le operationalizează în obligații procedurale uniforme, ceea ce limitează aplicarea lor efectivă. La nivel transversal, *Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității interzice*¹³, prin art. 9, discriminarea în domeniul educației și califică drept discriminatorii, între altele, limitarea accesului, subminarea egalității în procesul educațional și hărțuirea; același articol obligă instituțiile de învățământ să formeze cadrele didactice și de conducere privind prevenirea discriminării și sesizarea autorităților competente și să includă în regulamentele interne prevederi privind interzicerea discriminării și asigurarea egalității. *Legea nr. 5/2006 privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați*¹⁴ completează acest nucleu normativ, iar art. 13 impune instituțiilor de învățământ și furnizorilor de formare inițială și continuă să asigure egalitatea între femei și bărbați în acces, proces educațional, activitate didactică, elaborarea programelor și materialelor de studii și prin educarea în spiritul parteneriatului și al respectului reciproc. Prin urmare, obligația de a construi un mediu educațional sigur există deja în dreptul comun al educației și al egalității, însă ea este formulată la un nivel general și nu produce, prin ea însăși, politici sectoriale detaliate privind hărțuirea sexuală pentru toate instituțiile.

¹³ Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității interzice, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144449&lang=ro#

¹⁴ Legea nr. 5/2006 privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135508&lang=ro

Învățământul general beneficiază de cel mai dezvoltat și coerent cadru normativ în materia protecției împotriva violenței, comparativ cu celelalte segmente ale sistemului educațional. *Codul Educației al Republicii Moldova (Legea nr. 152/2014)*¹⁵ prevede, la art. 20 alin. (3), că instituțiile de învățământ general poartă răspundere pentru respectarea drepturilor și pentru securitatea vieții și sănătății copiilor și elevilor pe durata aflării acestora în instituție, iar alin. (4) le obligă să asigure educație de calitate, îngrijire, sprijin și asistență pentru elevii aflați în dificultate. La art. 136 alin. (7) și (8), Codul leagă protecția elevilor și studenților de metodologia aprobată de MEC privind bullying-ul și stabilește că nerespectarea de către cadrele didactice sau de conducere din învățământul general și profesional tehnic a prevederilor Codului de etică constituie o încălcare gravă. Acest nucleu legislativ este completat de *Ordinul nr. 77/2013*¹⁶, care instituie procedura de organizare instituțională și de intervenție în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului și obligă directorii să desemneze un coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență, iar pe fiecare salariat al instituției îl obligă să comunice imediat cazurile suspecte sau confirmate. În plus, *Ordinul MEC nr. 1024/2022*¹⁷ privind prevenirea și combaterea bullying-ului, precum și corpusul de ghiduri, fișe de sesizare, proceduri și rapoarte publicate de minister, arată că în școala generală există nu doar dispoziții primare, ci și proceduri sublegislative și eforturi administrative de operaționalizare. Din punct de vedere analitic, acesta este segmentul în care statul a dezvoltat cel mai vizibil o infrastructură formală de protecție; limita ei este că rămâne centrată predominant pe violența asupra copilului și bullying, iar nu pe hărțuirea sexuală tratată distinct ca fenomen autonom sau alte forme de violență.

În învățământul profesional tehnic legislația este mai puțin specializată, deși sectorul este structural mai expus. *Codul educației*, prin art. 61 alin. (2), prevede că programele de formare profesională se realizează în instituții publice și private de învățământ profesional tehnic, respectiv școli profesionale, colegii și centre de excelență, în parteneriat cu întreprinderi și organizații adecvate profilului de instruire. Aceasta înseamnă că VET funcționează de la bun început la intersecția dintre educație și piața muncii. Totuși, în pofida aplicabilității generale a Legii nr. 121/2012, a Legii nr. 5/2006 și a art. 136 alin. (7)–(8) din Codul educației, sectorul VET nu dispune de un instrument normativ distinct, echivalent cu regulamentul universitar din 2026, privind prevenirea, raportarea și intervenția în cazurile de hărțuire sexuală. Legea nr. 110/2022 cu privire la învățământul dual și HG nr. 97/2023 reglementează organizarea dualului, criteriile de conformitate ale unităților, registrul unităților participante și mecanismul de compensare a cheltuielilor, dar nu construiesc o procedură sectorială specifică pentru hărțuirea sexuală a beneficiarilor aflați în practică sau în alternanță formativă. În acest punct devine relevantă și constatarea cercetării CPD, potrivit căreia Codul educației nu obligă expres instituțiile de învățământ de toate nivelurile să adopte proceduri interne de prevenire și combatere a hărțuirii sexuale, iar această lacună se resimte cu atât mai puternic în instituțiile VET.

În cazul ucenicilor, stagiilor și al învățământului dual, analiza formală nu poate rămâne limitată la dreptul educației. *Convenția OIM nr. 190* extinde explicit protecția împotriva violenței și hărțuirii la „workers and other persons in the world of work”, incluzând expres persoanele în formare, inclusiv stagiarii și ucenicii, precum și voluntarii. Republica Moldova a ratificat Convenția în 2023, aceasta a intrat în vigoare pentru stat la 19 martie 2025, iar în 2025 au fost introduse în Codul muncii definiții clare pentru „violență în muncă” și „hărțuire în muncă”, precum și obligații concrete pentru angajatori, inclusiv proceduri interne de raportare și investigare și principiul responsabilizării angajatorului. Potrivit informațiilor oficiale prezentate în contextul implementării Legii nr. 194/2025, pentru angajatorii cu peste 50 de salariați politicile interne sunt obligatorii, iar pentru întreprinderile mici așteptările sunt adaptate capacității lor. Dintr-o perspectivă juridică și funcțională, aceasta înseamnă că, în toate situațiile în care formarea profesională se desfășoară în unități economice — practică, dual, ucenicie, stagiu —, angajatorii trebuie să conceapă și să aplice politici și proceduri de prevenire și combatere a violenței și hărțuirii astfel

¹⁵ Codul Educației al Republicii Moldova (Legea nr. 152/2014) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149703&lang=ro#

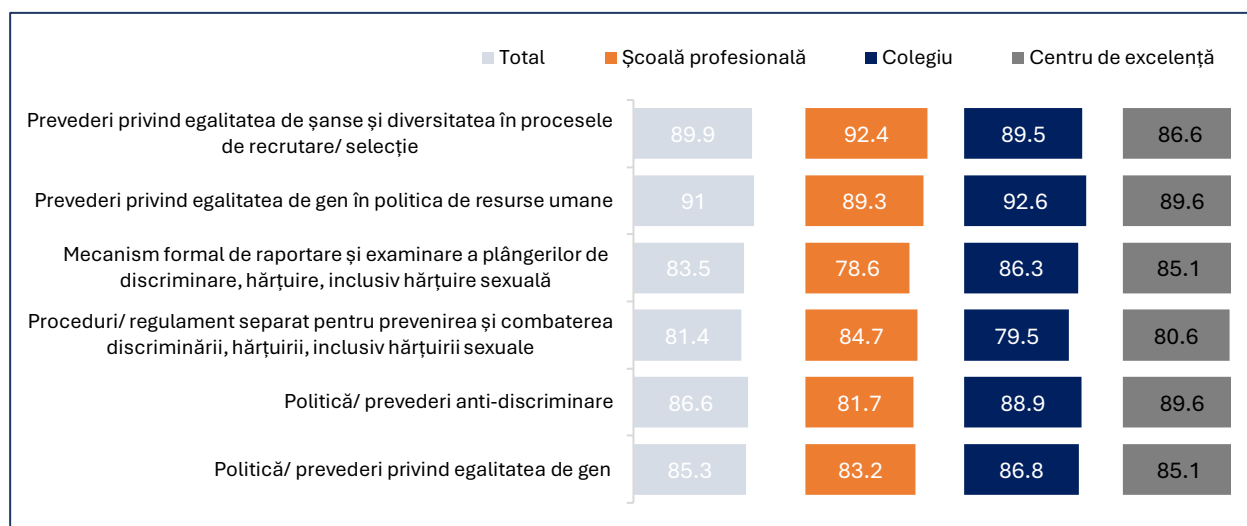
¹⁶ Ordinul cu privire la procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134051&lang=ro

¹⁷ ORDIN Nr. 1024/2022 privind aprobarea Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134051&lang=ro

încât acestea să îi acopere efectiv și pe elevii și studenții aflați în formare, nu doar pe salariații clasici. Totuși, protecția prin dreptul muncii nu substituie obligația autonomă a sistemului educațional de a dispune de propriile mecanisme sectoriale, ceea ce lasă VET într-o zonă de reglementare mixtă și, deocamdată, incomplet armonizată.

Majoritatea instituțiilor afirmă că dispun de politici privind egalitatea și prevenirea discriminării, însă acestea apar mai degrabă ca prevederi generale. În cadrul sondajului, instituțiile de învățământ profesional tehnic au raportat, în proporții ridicate, existența unor politici și mecanisme dedicate egalității de șanse, prevenirii discriminării și promovării incluziunii. Peste 89% dintre acestea menționează că au prevederi privind egalitatea de șanse și diversitatea în procesele de recrutare, iar 91% afirmă că includ egalitatea de gen în politicile de resurse umane. De asemenea, între 83% și 87% declară că dispun de politici anti-discriminare, mecanisme de raportare a plângerilor și proceduri pentru combaterea hărțuirii. Aspectele care implică aplicarea practică a acestor politici, precum mecanismele formale de raportare și examinare a plângerilor sau procedurile separate pentru prevenirea hărțuirii și discriminării, înregistrează valori mai scăzute. Aceste cifre ridică întrebări privind aplicabilitatea practică a acestor politici. Datele calitative colectate sugerează că, în multe cazuri, instituțiile de învățământ nu dețin politici specifice pe aspecte privind egalitatea de gen, prevenirea discriminării, hărțuirii ș.a., ci mai curând dispun de anumite prevederi generale cu privire la non-discriminare în diferite documente interne (Regulamentul de funcționare, Codul de Etică, ș.a.). Mai mult decât atât acestea nu sunt însoțite de sesiuni de formare realizate sistematic, indicatori de performanță sau revizuirii periodice, iar în unele situații nu includ descrieri detaliate a mecanismelor de intervenție¹⁸. Un aspect suplimentar ce merită subliniat este că multe dintre aceste politici au fost elaborate în cadrul proiectelor implementate cu sprijinul partenerilor de dezvoltare. În anumite situații, existența unor documente privind egalitatea de șanse a constituit condiție prealabilă pentru accesarea finanțărilor sau a fost inclusă ca livrabil în proiectele respective. Această realitate indică spre necesitatea consolidării cadrului intern de politici, astfel încât acesta să devină un instrument de promovare a incluziunii, necesitatea dezvoltării capacităților instituționale, instruirii personalului și implicării active a conducerii fiecărei instituții.

Figura 17. Ponderea instituțiilor care au politici/prevederi privind egalitatea de gen și incluziunea, %

Sursa: Cercetare în rândul instituțiilor de învățământ profesional tehnic, 2025

În învățământul superior, cadrul formal s-a consolidat mai târziu, dar într-o manieră mai specializată. Reglementarea de bază rămâne tot Codul educației, care consacră autonomia universitară, dar și responsabilitatea publică a instituției de învățământ superior. Articolul 107 alin. (1) prevede că această responsabilitate include respectarea legislației în vigoare, a Cartei universitare și a politicilor naționale în domeniul învățământului superior, aplicarea reglementărilor privind asigurarea și evaluarea calității, respectarea politicilor de echitate și etică universitară, transparența proceselor decizionale și respectarea drepturilor și libertăților studenților, iar alin. (2) stabilește că rectorul și președintele Consiliului pentru

¹⁸ Date colectate în cadrul discuțiilor focus grup cu reprezentanții instituțiilor de învățământ profesional tehnic.

dezvoltare strategică instituțională răspund de respectarea acestor obligații. Mai departe, art. 108 instituie la nivel național Consiliul de etică și management, o structură deliberativă independentă, cu rol de verificare a responsabilității publice și a eticii în învățământul superior. În acest context, *Regulamentul-cadru aprobat de MEC în 2026 privind prevenirea, raportarea și intervenția în cazurile de hărțuire sexuală în instituțiile de învățământ superior* reprezintă prima reglementare sectorială explicită pentru universități: ministerul a precizat că acesta stabilește standarde comune pentru toate instituțiile superioare, acoperă inclusiv hărțuirea online și în campusuri și prevede responsabilități instituționale, proceduri transparente de sesizare și examinare, măsuri de protecție și acțiuni de prevenire prin informare și educație. Prin urmare, dacă școala generală are cel mai dens cadru formal privind violența și bullying-ul, universitățile sunt, în prezent, segmentul care dispune de cea mai explicită procedură formală în materie de hărțuire sexuală.

Regulamentul este rezultatul unui proces multianual de consolidare instituțională. În perioada 2020–2022, Fundația Est-Europeană și Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare au implementat proiectul „Advocacy pentru o protecție mai bună împotriva discriminării”, finanțat de UE și co-finanțat de Suedia, prin care cinci universități — ASEM, UTM, ULIM, USARB și UPSC — au beneficiat de sprijin pentru dezvoltarea mecanismelor de prevenire și combatere a hărțuirii sexuale. În aprilie 2025, la solicitarea MEC și cu sprijinul UN Women Moldova și al Centrului Internațional La Strada, au avut loc sesiuni de co-creare a politicii instituționale de prevenire la UTM, USM și UPSC, cu participarea cadrelor didactice și a studenților. Procesul de pilotare a Regulamentului a continuat în 2025 la USM, UTM și UPSC — care au primit asistență pentru consolidarea politicilor instituționale, formare pentru studenți și cadre didactice, focus-grupuri și revizuirea actelor interne — și continuă în 2026 la ASEM și Universitatea Alecu Russo din Bălți.

În consecință, cadrul formal este asimetric: învățământul general beneficiază de instrumente mai dezvoltate, dar orientate preponderent spre violența asupra copilului și bullying; învățământul superior dispune, abia din 2026, de prima procedură sectorială explicită privind hărțuirea sexuală; iar învățământul profesional tehnic rămâne dependent de reguli generale de egalitate, etică și, parțial, de dreptul muncii aplicabil practicii și formării duale, fără un mecanism sectorial propriu, clar și obligatoriu. Această fragmentare face ca multe instituții să opereze pe baza unor prevederi generale incluse în regulamente și coduri de etică, nu pe baza unor proceduri distincte, cu responsabilități nominalizate, canale sigure de raportare, măsuri provizorii de protecție, monitorizare și revizuire periodică. Prin urmare, principala vulnerabilitate a sistemului nu este absența principiului de protecție, ci lipsa unei operaționalizări uniforme, verificabile și sancționabile a acestuia.

➤ GRADUL DE CUNOAȘTERE ȘI UTILIZARE A ACESTOR INSTRUMENTE DE CĂTRE MEMBRII COMUNITĂȚII EDUCAȚIONALE

Gradul de cunoaștere și utilizare a instrumentelor normative privind violența nu este, în esență, o problemă de informare pasivă, ci una de obligație activă. Datele despre prevalența fenomenului și despre percepția lui sunt prezentate în alte capitole ale acestei analize. Ceea ce examinează prezentul subcapitol este o întrebare distinctă și cu caracter normativ: cine are obligația juridică de a informa tinerii despre formele de violență, drepturile lor și mecanismele de sesizare și, corelativ, cine are obligația de a forma și de a menține competențele personalului didactic și de conducere pentru a recunoaște, preveni și raporta violența. Distincția este esențială din punct de vedere analitic: o normă care interzice violența creează o obligație negativă de a nu săvârși fapta, în timp ce o normă care impune formarea personalului și informarea cursanților creează o obligație pozitivă, de a acționa sistematic. În absența acestei din urmă categorii de obligații, cunoașterea drepturilor și a instrumentelor disponibile depinde exclusiv de inițiativa individuală a cadrului didactic sau de campanii ocazionale ale partenerilor externi și nu devine o responsabilitate instituțională verificabilă.

Conform Codului Educației, obligația de informare și protecție a beneficiarilor educației este plasată preponderent în responsabilitatea personalului didactic, punându-se mai puțin accent pe instituționalizarea unor mecanisme sistemice la nivel de management unitar. Articolul 135 alin. (1)

reglementează obligațiile personalului didactic, științifico-didactic și de conducere, incluzând atât obligația generală de a asigura securitatea vieții și ocrotirea sănătății beneficiarilor educației, cât și interdicția tratamentelor degradante, a discriminării și a oricărei forme de violență fizică sau psihică. În același timp, cadrul normativ introduce obligații de natură informativă și preventivă, în sensul că personalul didactic trebuie să contribuie la informarea elevilor despre formele de violență și mecanismele de sesizare, precum și la dezvoltarea unui cadru de discuție privind siguranța și bunăstarea emoțională și fizică. Modificările recente adaugă și o dimensiune de protecție procedurală, prin instituirea obligației de a asigura confidențialitatea și protecția identității persoanelor care raportează nereguli.

Art. 135 alin. (1) lit. h), Codul Educației: să asigure securitatea vieții și ocrotirea sănătății copiilor, elevilor și studenților în procesul de învățământ.

Art. 135 alin. (1) lit. i), Codul Educației: să nu admită tratamente și pedepse degradante, discriminarea sub orice formă și aplicarea niciunei forme de violență fizică sau psihică.

Art. 135 alin. (1) lit. j), Codul Educației: să informeze elevii despre toate formele de violență și manifestările comportamentale ale acestora, despre persoanele și instituțiile la care se pot adresa atunci când sunt supuși unui act de abuz.

Art. 135 alin. (1) lit. k), Codul Educației: să discute cu copiii și elevii, individual și în grup, despre siguranța/bunăstarea lor emoțională și fizică acasă/în familie și în instituție, precum și în alte locuri frecventate de ei.

Art. 135 alin. (1) lit. m¹), Codul Educației — introdus prin LP21/26.02.2026: să asigure, la solicitare, confidențialitatea și protecția identității persoanelor care raportează nereguli, în vederea prevenirii oricăror acțiuni de intimidare, hărțuire sau a altor măsuri represive împotriva acestora.

Cu toate acestea, din perspectivă juridică și funcțională, aceste dispoziții creează în principal obligații individuale ale cadrului didactic, nu obligații instituționale explicite ale unității de învățământ ca entitate. Deși cadrul didactic este obligat să informeze și să contribuie la protecția beneficiarilor educației, nu există o cerință expresă ca instituția să asigure că aceste acțiuni sunt realizate în mod sistematic, uniform și verificabil pentru toți elevii sau studenții. În lipsa unor mecanisme instituționale de standardizare și monitorizare, eficiența acestor obligații depinde în mod direct de nivelul de implicare și de competențele fiecărui cadru didactic în parte.

O limită suplimentară derivă din modul de formulare a obligațiilor în Codul educației, care utilizează terminologia „copii și elevi”, fără a include în mod expres și alte categorii de beneficiari ai sistemului educațional. Din punct de vedere juridic, această formulare nu este neutră și nici lipsită de consecințe interpretative. În arhitectura Codului educației, noțiunea de „copii” este, în mod obișnuit, asociată nivelului de educație timpurie (preșcolar), în timp ce noțiunea de „elevi” acoperă învățământul primar, gimnazial, liceal și, parțial, învățământul profesional tehnic inițial. Totuși, sistemul educațional reglementat de Cod include și alte categorii de beneficiari — în special studenții, precum și, în cadrul învățământului profesional tehnic și al formelor duale, ucenicii, stagiarii și alte persoane aflate în formare care nu sunt menționate explicit în dispozițiile privind informarea și prevenirea violenței. Această omisiune generează o ambiguitate normativă. Pe de o parte, articolul 135 este formulat ca o normă aplicabilă personalului didactic din întregul sistem de educație, ceea ce ar sugera, prin interpretare sistemică, că obligațiile sale ar trebui să se extindă asupra tuturor beneficiarilor educației. Pe de altă parte, utilizarea constantă a termenilor „copii și elevi” în cadrul obligațiilor de informare și prevenire indică o orientare predominantă spre nivelul preuniversitar, fără a reflecta explicit specificul relațiilor din învățământul superior sau din formarea profesională a adulților. În consecință, nu este clar dacă obligația de a informa despre formele de violență și mecanismele de sesizare se aplică în mod direct și **studenților**, sau dacă aceasta trebuie dedusă indirect din alte dispoziții generale privind drepturile și protecția acestora.

Mai mult, această delimitare terminologică devine și mai problematică în contextul formelor hibride de educație, cum sunt învățământul profesional tehnic, dual sau stagiile de practică, unde beneficiarii pot avea statut juridic mixt, simultan elevi/studenți și persoane aflate în formare profesională în cadrul unor unități economice. În aceste situații, Codul educației nu clarifică în mod explicit dacă obligațiile de informare și prevenire revin exclusiv instituției de învățământ, sunt partajate cu angajatorul sau sunt subsumate altor regimuri juridice (cum ar fi cel al muncii). Astfel, formularea actuală a articolului 135 nu reușește să acopere în mod explicit întreaga diversitate a beneficiarilor sistemului educațional și generează o lacuna de reglementare în ceea ce privește obligațiile de informare și prevenire aplicabile cursanților majori și celor implicați în forme de educație profesională. *Ordinul Ministerului Educației nr. 77/2013*, aplicabil și instituțiilor preuniversitare de profil profesional, care obligă directorul să desemneze un coordonator, să introducă obligația sesizării în regulamente, contracte și fișe de post, să informeze personalul și să organizeze activități de informare pentru copii, părinți și comunitate. Ordinul mai prevede și formarea directorilor, coordonatorilor și cadrelor didactice. Totuși, domeniul său de aplicare rămâne centrat pe protecția copilului. În mod similar, *Metodologia privind prevenirea și combaterea bullying-ului* dezvoltă obligații mai clare pentru instituție: conducerea trebuie să includă prevenirea bullying-ului în documentele interne, să asigure mijloace de raportare și formarea continuă a personalului, iar cadrele didactice trebuie să informeze elevii despre bullying, manifestările sale, consecințe și mecanismele de sesizare. Pentru VET, un element important este că metodologia extinde anumite responsabilități și asupra partenerilor de practică, care trebuie să prevină și să raporteze situațiile de bullying în timpul stagiilor. Problema este că această partajare a răspunderii este formulată expres doar pentru bullying. În contextul stagiilor de practică, unde cursantul se află între spațiul educațional și cel profesional, normele nu clarifică suficient cine informează, cine primește sesizarea și cine răspunde pentru alte forme de violență.

Pentru învățământul superior, Codul educației nu mai operează printr-un model centrat pe protecția copilului, ci prin autonomia universitară, responsabilitatea publică și regulamentele instituționale.

Articolul 18 stabilește că competențele structurilor instituționale sunt definite prin Carta universitară și regulamentele proprii, iar art. 107 prevede că responsabilitatea publică a instituției de învățământ superior include respectarea politicilor de echitate, etică universitară și a drepturilor și libertăților studenților. Totodată, actele administrative și deciziile de interes general trebuie publicate pe paginile web oficiale ale instituțiilor. În acest cadru, obligația de informare a studenților nu este formulată la fel de direct ca în art. 135 pentru „copii și elevi”, ci trebuie dedusă din responsabilitatea instituției de a-și organiza propriile mecanisme normative și de a le face accesibile comunității universitare. Cu alte cuvinte, în universitar, sarcina de a informa și de a crea instrumente utilizabile există mai ales la nivelul instituției ca entitate, prin cartă, regulamente, coduri și proceduri interne, nu printr-o normă națională la fel de explicită adresată fiecărui cadru didactic. Codul educației obligă instituțiile de învățământ superior să adopte și să aplice un cod de etică și integritate obligatoriu pentru studenți și personal, ceea ce confirmă că universitatea are obligația de a transforma standardele normative în reguli instituționale cunoscute și aplicabile tuturor membrilor comunității academice. Totuși, în documentele analizate aici, această instituționalizare este dezvoltată în mod explicit pentru integritate academică, nu cu aceeași claritate pentru toate formele de violență. De aceea, în lipsa unui instrument național universitar echivalent, obligația de informare a studenților despre violență și mecanismele de sesizare rămâne mai dependentă de calitatea reglementărilor interne ale fiecărei universități decât de o normă generală uniformă.

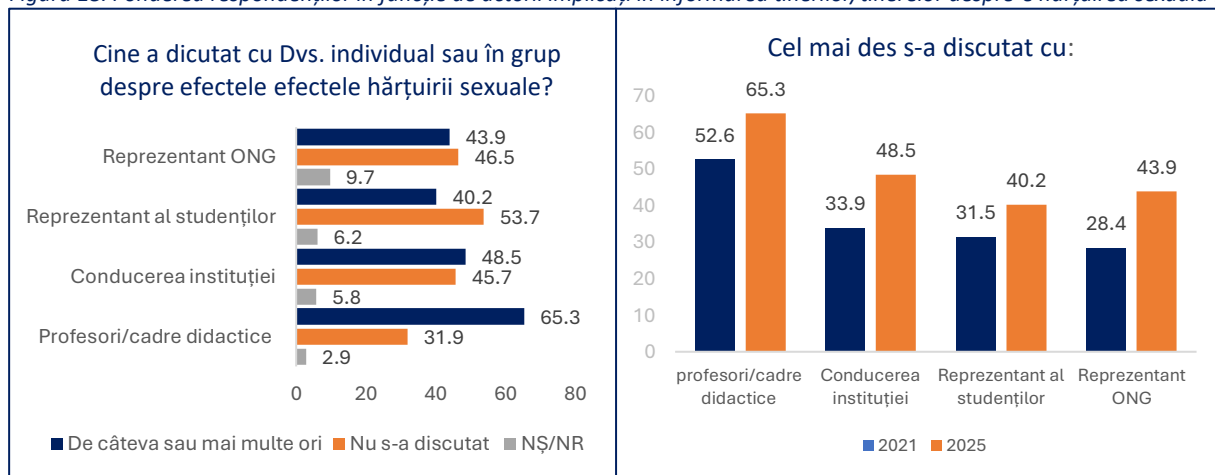
Pentru violență și, în special, pentru hărțuirea sexuală, această logică instituțională devine expresă prin Regulamentul-cadru aprobat prin Ordinul MEC nr. 350/2026. Actul obligă fiecare instituție de învățământ superior să-și adopte propriul regulament aprobat de senat; rectorul trebuie să asigure resursele și funcționarea mecanismului intern, să desemneze coordonatorul și comisia de examinare, iar coordonatorul instituțional are obligația de a asigura diseminarea și accesibilitatea regulamentului, inclusiv prin publicarea lui pe pagina web a instituției, și de a coordona anual activități de informare, instruire și conștientizare privind hărțuirea sexuală, drepturile persoanelor vizate și mecanismele de raportare existente. Regulamentul mai prevede sesiuni obligatorii, la începutul fiecărui an universitar, pentru întreaga comunitate universitară, sesiuni obligatorii de informare pentru studenții noi, includerea subiectelor legate de hărțuire sexuală, violență de gen, consimțământ și etică relațională în cursurile universitare și furnizarea de materiale metodologice pentru cadrele didactice. Aici, spre deosebire de

segmentul VET, obligația de a informa și de a forma este formulată explicit ca obligație a instituției și a structurilor sale interne, nu doar ca îndatorire individuală a profesorului.

Această limitare a cadrului normativ este confirmată și de datele privind actorii care discută efectiv cu tinerii despre hărțuirea sexuală. Dacă normele analizate ar crea obligații instituționale clare, uniforme și sistematice pentru toate formele de violență, ar fi de așteptat ca informarea să fie distribuită relativ echilibrat între conducerea instituției, cadrele didactice, reprezentanții studenților și alți actori relevanți. În realitate, datele arată o structură mult mai concentrată și mai puțin instituționalizată.

Profesorii rămân principalul canal de informare despre hărțuirea sexuală pentru tineri. Conform sondajului, discuțiile despre efectele hărțuirii sexuale au avut loc cel mai frecvent cu profesorii/cadrele didactice: 65,3% dintre respondenți declară că astfel de discuții au avut loc de câteva ori sau mai des. Ponderea este mai redusă în cazul conducerii instituției (48,5%), al reprezentanților studenților (40,2%) și al reprezentanților ONG (43,9%). În același timp, proporțiile celor care declară că nu s-a discutat deloc rămân ridicate, 31,9% spun că nu s-a discutat niciodată cu ei prin acest canal, iar 2,9% nu răspund sau nu știu. Aceasta înseamnă că aproape 1 din 3 studenți nu a primit informații. Evoluția comparativă 2021–2025 indică, fără îndoială, o îmbunătățire. Ponderea respondenților care afirmă că au discutat cel mai des despre acest subiect cu profesorii/cadrele didactice a crescut de la 52,6% la 65,3%, cu conducerea instituției de la 33,9% la 48,5%, cu reprezentanții studenților de la 31,5% la 40,2%, iar cu reprezentanții ONG de la 28,4% la 43,9%. Tendința este pozitivă și arată că tema hărțuirii sexuale este mai prezentă în spațiul educațional decât în 2021. Totuși, creșterea nu schimbă concluzia de fond: principalul canal de informare rămâne cadrul didactic, nu un mecanism instituțional clar distribuit între structurile de conducere, structurile de reprezentare și serviciile specializate. Faptul că profesorii apar constant ca principal vector de discuție confirmă dependența sistemului de actorul individual, deja observată la nivelul Codului educației. Faptul că aproape jumătate dintre respondenți declară lipsa unor discuții cu conducerea instituției sau cu reprezentanții studenților arată că informarea nu funcționează încă drept responsabilitate colectivă și organizată a instituției.

Figura 18. Ponderea respondenților în funcție de actorii implicați în informarea tinerilor/tinerelor despre e hărțuirea sexuală %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2021 și 2025

În condițiile în care datele confirmă că profesorii reprezintă, de facto, principala sursă de informare a elevilor și studenților privind hărțuirea sexuală (65,3%), eficiența acestui canal depinde în mod critic de nivelul de pregătire și instruire a cadrelor didactice înseși. Din perspectivă normativă, dacă sistemul delegă sarcina informării și prevenirii către cadrul didactic, instituția are obligația pozitivă de a-i asigura acestuia competențele necesare prin programe de formare continuă, obligatorii și structurate. Totuși, analiza modului în care are loc instruirea cadrelor didactice pe toate tipurile de violență relevă aceeași asimetrie și fragmentare care caracterizează întregul cadru normativ. Instruirile nu sunt abordate ca un modul integrat și permanent de etică și siguranță relațională, ci sunt divizate contextual, frecvența și obligativitatea lor depinzând de tipul de violență vizat și de documentul normativ care le reglementează. Articolul 133, din Codul Educației, instituie dezvoltarea profesională continuă a personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere ca obligație permanentă, realizabilă prin programe acreditate,

stagii, proiecte și participări academice. Articolul nu detaliază conținuturile obligatorii ale acestei formări, lăsând definirea lor în sarcina actelor subsecvente, planurile anuale de formare aprobate de MEC și oferta furnizorilor acreditați. Prin urmare, din perspectiva legii primare, un cadru didactic poate parcurge un ciclu complet de formare continuă de cinci ani fără a fi abordat niciodată tema violenței sau a hărțuirii, rămânând totuși în conformitate deplină cu art. 133. Planurile anuale de formare continuă aprobate de MEC prin ordine ministeriale operaționalizează parțial această obligație generală. Planul de formare continuă pentru anul 2026, aprobat recent, structurează oferta în două categorii: programe de formare obligatorii, orientate spre implementarea curriculumului și a noilor politici educaționale, și programe opționale, la alegerea cadrului didactic în funcție de necesitățile proprii. Potrivit informațiilor oficiale ale MEC, planul include instruirii organizate de Institutul Național pentru Educație și Leadership (INEL) și de Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (CRAP), precum și programe realizate în parteneriat cu organizații de dezvoltare. Formarea specifică pe violență și hărțuire nu apare nominalizată ca temă obligatorie în structura planului, ea figurează în categoria opțională sau este acoperită prin programe derulate de parteneri externi.

Totodată, formarea pentru prevenirea abuzului, neglijării și exploatării copilului este subsumată Ordinului MEC nr. 77/2013. Deși acest document impune instruirea personalului didactic și managerial, cu o periodicitate teoretic anuală (prin planurile de activitate instituționale), aplicabilitatea și tematica sa rămân ancorate în specificul învățământului general și în protecția minorilor, vizând preponderent referirea către asistența socială și mai puțin dimensiunea hărțuirii sexuale în mediul educațional, mai ales în raport cu beneficiarii majori din sectorul VET. Ulterior, *Ordinul MEC nr. 1024/2022* a introdus obligativitatea formării specifice pe componenta de prevenire și combatere a bullying-ului, efort susținut la nivel național prin Programul „Investim în profesori și educatori”, care a inclus mii de cadre didactice în sesiuni de instruire în perioada 2023–2026. În contrast evident, pentru domeniul specific al hărțuirii sexuale, instruirea profesorilor nu a beneficiat de un cadru echivalent de obligativitate la nivelul întregului sistem.

Abia prin Ordinul MEC nr. 350/2026, de aprobare a Regulamentului-cadru, s-a instituit obligația coordonatorilor instituționali de a asigura sesiuni anuale obligatorii de informare și instruire, însă această normă este restrânsă exclusiv la instituțiile de învățământ superior. Prin urmare, la nivel de sistem preuniversitar și profesional tehnic, nu există un document normativ care să stipuleze clar când, de câte ori și printr-un curriculum standardizat trebuie instruiți profesorii referitor la consimțământ, raporturi inegale de putere și hărțuire sexuală. Formarea are loc ocazional, dependent de inițiativele partenerilor de dezvoltare sau de creditele opționale de formare continuă. În absența unei reglementări care să impună instruirea periodică și obligatorie a tuturor angajaților din sistemul educațional privind recunoașterea și gestionarea actelor de hărțuire sexuală, capacitatea profesorilor de a recunoaște incidentele, de a nu culpabiliza victimele și de a activa mecanismele corecte rămâne vulnerabilă și insuficient fundamentată normativ.

➤ **PREVALENȚA COMPORTAMENTELOR DE HĂRȚUIRE ȘI VIOLENȚĂ RAPORTATE;**

Evaluarea riguroasă a prevalenței și incidenței fenomenului de hărțuire sexuală și a altor forme de violență în mediul educațional reprezintă o precondiție fundamentală pentru elaborarea, implementarea și calibrarea oricăror politici publice eficiente. În absența unor date obiective, intervențiile statului riscă să rămână pur declarative, fragmentate sau greșit direcționate. În acest context analitic, este imperativ să se facă o distincție conceptuală și operațională clară între *prevalența sociologică* (măsurată prin cercetări cantitative, sondaje de percepție și studii de victimizare, precum prezentul raport) și *incidența administrativă* (reprezentată de cazuistica oficială, raportată, înregistrată și instrumentată prin mecanismele formale ale instituțiilor de învățământ și ale organelor statului).

Din perspectivă normativă, Codul educației (Legea nr. 152/2014) nu instituie o obligație juridică expresă, transversală și uniformă pentru instituțiile de învățământ de a documenta, dezagrega și raporta periodic către Ministerul Educației și Cercetării (MEC) statisticile privind cazurile de violență, discriminare sau hărțuire sexuală. În lipsa unei obligații legale clare și sancționabile de a colecta aceste informații, sistemul educațional operează, de facto, „în orb”. Pentru a înțelege care este prevalența reală a fenomenului și incidența acestuia la nivel de sistem, este fundamental să se înțeleagă cum evoluează acesta în timp. Or,

evoluția – creșterea, stagnarea sau descreșterea numărului de cazuri, apariția unor noi tipare de abuz (cum ar fi hărțuirea în mediul online/cyberharassment) – nu poate fi trasată în absența unor indicatori constanți și a unei baze de raportare continue (baseline).

În prezent, mecanismele de raportare statistică existente sunt profund fragmentate, asimetrice și exclud aproape complet hărțuirea sexuală ca entitate normativă distinctă. De exemplu, *Ordinul MEC nr. 77/2013* obligă instituțiile să raporteze cazurile de abuz asupra copilului, însă acest mecanism este aplicabil exclusiv minorilor, excluzând automat studenții și elevii majori din învățământul profesional tehnic (VET). Similar, *Ordinul MEC nr. 1024/2022* privind combaterea bullying-ului limitează strict documentarea la actele de hărțuire între semenii, ținute adesea în registre locale pe suport de hârtie, ignorând statistic hărțuirea sexuală fundamentată pe asimetria de putere profesor-elev. Mai mult, sistemul este viciat de o *sub-raportare instituțională cronică*. Într-un mediu competitiv, instituțiile percep raportarea oficială a abuzurilor drept un risc reputațional major.

Acest vid informațional contravine flagrant angajamentelor internaționale asumate autorități. Articolul 11 din *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul)*, ratificată prin *Legea nr. 14/2021*, impune statelor obligația imperativă de a colecta sistematic, la intervale regulate, date statistice dezagregate referitoare la toate formele de violență. În mod similar, *Convenția OIM nr. 190 (Legea nr. 194/2023)* și *Directiva (UE) 2024/1385 (art. 34)* statuează necesitatea integrării incidenței hărțuirii din mediul educațional și de formare profesională în statisticile naționale oficiale, ca piatră de temelie pentru orice demers de prevenție.

Pentru a fundamenta o politică publică bazată pe date, este necesar ca statul să definească normativ arhitectura mecanismului de colectare: ce se colectează, prin ce instrument, de către cine și unde se raportează. Soluția sistemică optimă și eficientă din punct de vedere al costurilor nu presupune crearea unei infrastructuri IT complet noi și paralele, ci valorificarea, reglementarea și extinderea platformei guvernamentale deja existente: Sistemul Informațional de Management în Educație (SIME), instituit prin *Hotărârea Guvernului nr. 601/2020*¹⁹ și reglementat prin *Regulamentul aprobat prin HG nr. 320/2024*²⁰. În prezent, SIME reprezintă platforma electronică națională unică, gestionată de MEC, utilizată pentru evidența administrativă a întregului sistem educațional, colectând date despre rețeaua școlară, elevii înmatriculați, abandonul școlar, cadrele didactice și performanțele academice. Cu toate acestea, utilitatea actuală a platformei rămâne una strict administrativ-academică; ea nu integrează și nu corelează parametrii fundamentali legați de siguranța fizică, relațională și emoțională a cursanților, lăsând un unghi mort uriaș în capacitatea statului de a monitoriza bunăstarea elevilor. Transformarea SIME prin integrarea unui Modul Național Securizat dedicat Incidentelor de Siguranță Instituțională ar revoluționa capacitatea autorităților de a evalua și gestiona incidența violenței. Din punct de vedere funcțional și normativ, această integrare presupune standardizarea și obligativitatea raportării prin modificarea legislației secundare, astfel încât fiecare instituție de învățământ să fie constrânsă să introducă în platformă orice incident formal de violență sau hărțuire sesizat intern, înlocuind registrele izolate și opace pe suport de hârtie cu o bază de date digitală inalterabilă și centralizată. În plan operațional, un astfel de modul ar impune o taxonomie strictă și o dezagregare a indicatorilor prin câmpuri precise (utilizând liste derulante), captând obligatoriu tipologia faptei (de la hărțuire sexuală subtilă, la forme grave, abuz fizic sau bullying), relația de putere dintre actori (profesor-elev, elev-elev, personal auxiliar-student), mediul de producere și variabilele socio-demografice, eliminând definitiv posibilitatea încadrărilor evaziv

¹⁹ HOTĂRÂRE Nr. 601/2020 cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului informațional de management în educație

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122778&lang=ro

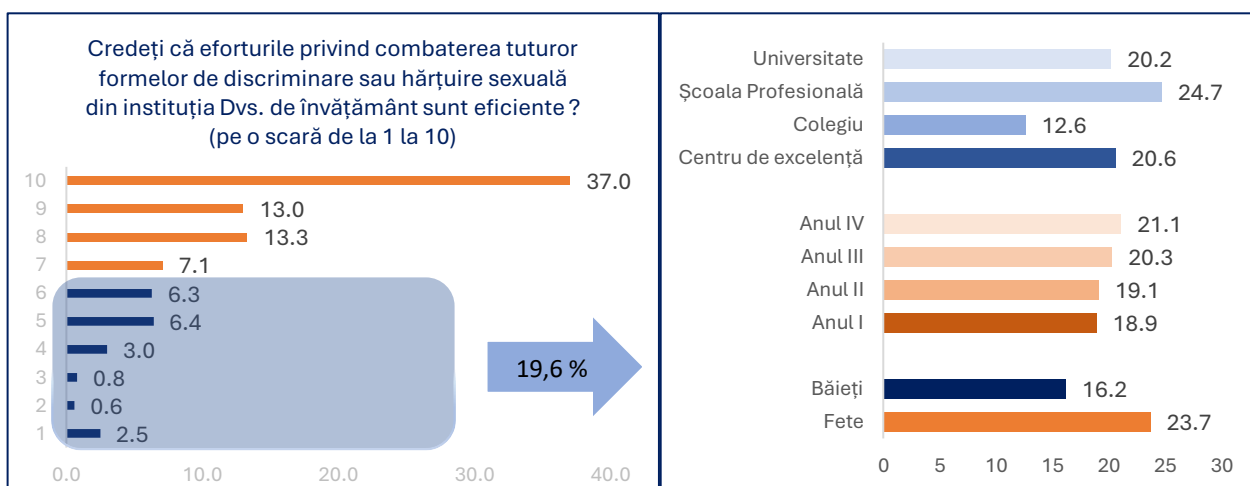
²⁰ HOTĂRÂRE Nr. 320/2024 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ținere a Registrului de stat format de Sistemul informațional de management în educație https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143638&lang=ro

➤ PERCEPȚIA EFICIENȚEI RĂSPUNSULUI INSTITUȚIONAL.

Un mediu educațional sigur nu se construiește exclusiv prin declarații de intenție de tip „toleranță zero”, prin coduri de etică adoptat sau prin existența teoretică a unor politici interne, ci prin capacitatea dovedită a instituțiilor de a oferi un răspuns prompt, echitabil, transparent și orientat categoric spre protecția persoanei afectate. Percepția beneficiarilor direcți – elevii și studenții – asupra modului în care administrațiile instituțiilor gestionează plângerile reprezintă testul suprem al viabilității oricărui cadru normativ și al oricărei intervenții de politici publice.

Fiecare al doilea elev/ă consideră că nivelul de eficiență a eforturilor întreprinse de către instituția de învățământ cu privire la combaterea tuturor formelor de discriminare sau hărțuire sexuală este foarte mic sau redus. Deși există o pondere semnificativă a persoanelor care apreciază înalt eforturile depuse de instituție, totuși circa 20% au rezerve față de acestea. Analiza detaliată a acestei categorii arată diferențe semnificate între anii de studii, tipul instituției și gen. În cazul fetele, tendința este mai pronunțată, deoarece acestea sunt expuse mai mult situațiilor de risc, care de fapt și influențează sensibilitatea crescută față de subiect. Totodată, odată cu avansarea în nivelul educațional, studenții înțeleg mai bine climatul instituțional, datorită experiențelor acumulate. Dacă să analizăm profilul instituției, atunci studenții din școlile profesionale au un nivel de percepție mai ridicat, care poate fi influențat de contextul socio-economic al acestora.

Figura 19. Nivelul de apreciere a eforturilor privind combaterea și evitarea hărțuirii sexuale întreprinse de instituții, %

Sursa: Sondaj realizat la comanda CPD, 2025

Analiza datelor sociologice relevă un deficit cronic de încredere în eficiența mecanismelor instituționale.

Acest scepticism masiv nu izvorăște dintr-o lipsă de informare a tinerilor (fapt demonstrat de creșterea capacității lor de a recunoaște formele de hărțuire), ci constituie o diagnoză empirică și extrem de precisă a vulnerabilităților care caracterizează legislația actuală. Ineficiența reclamată de tineri este simptomul direct al unei arhitecturi instituționale reactive, viciate de conflicte de interese, lipsite de instrumente de protecție imediată și marcate de viduri sancționatorii, care transferă întreaga povară a probațiunii și a riscului asumat exclusiv pe umerii victimei.

Prima și cea mai profundă cauză de ordin normativ care generează percepția de ineficiență este conflictul de interese structural inerent mecanismelor interne de soluționare a plângerilor. Cadrul legislativ actual, bazat extensiv pe principiul autonomiei instituționale (consacrat în special prin *art. 107 din Codul educației* în cazul universităților), delegă cvasi-total competența de primire, investigare și sancționare a abaterilor disciplinare – inclusiv a hărțuirii sexuale – către comisiile interne de etică sau consiliile de disciplină. Aceste structuri sunt formate exclusiv din angajați ai aceleiași instituții, adesea colegi de cancelarie sau de catedră cu presupusul agresor, și sunt direct subordonate (formal sau informal) managementului instituțional. Din perspectivă juridică și administrativă, o astfel de comisie nu dispune de independența structurală obiectivă necesară pentru a garanta o anchetă imparțială, transformând instituția în „judecător în propria cauză”. Tendința birocratică naturală este de a proteja imaginea și

prestigiul instituției. În consecință, aceste comisii sunt adesea predispuse să minimizeze gravitatea faptelor, să recalifice actele de hărțuire sexuală în simple „abateri de comunicare profesională”, să recurgă la practici neconforme de „mediere”. Utilizarea medierii în cazurile de violență și hărțuire sexuală caracterizate de asimetrii de putere este interzisă expres de Articolul 48 alin. (1) din Convenția de la Istanbul (ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 14/2021), care interzice recurgerea la procese obligatorii de soluționare alternativă a litigiilor pentru formele de violență care cad sub incidența sa (strict contraindicate de standardele Consiliului Europei în situațiile caracterizate de asimetrii de putere) sau chiar să culpabilizeze informal victima prin invocarea comportamentului acesteia. Știind că nu există un mecanism extern de apel sau un organism național independent (precum un Consiliu Național de Etică dotat cu puteri sancționatorii depline pentru întreg sistemul), tinerii ajung la concluzia rațională că raportarea unui abuz este un demers ineficient și extrem de riscant pentru propriul parcurs academic.

În al doilea rând, percepția ineficienței estecauzată de *absența reglementării și aplicării obligatorii a măsurilor provizorii de protecție*. Un răspuns instituțional este considerat credibil doar dacă garantează siguranța imediată a victimei din momentul înregistrării sesizării. Or, cu excepția noului cadru de reglementare limitat exclusiv la învățământul superior (*Regulamentul aprobat prin Ordinul MEC nr. 350/2026*), legislația națională nu obligă ferm și uniform toate instituțiile preuniversitare și profesionale să implementeze măsuri de salvagardare de urgență. O investigație internă, audierile și contestațiile pot dura săptămâni sau luni de zile. Pe parcursul acestei perioade, în absența unor norme clare care să impună suspendarea preventivă a profesorului acuzat din activitatea de predare sau *separarea fizică și academică* (schimbarea orarului, mutarea victimei într-o altă grupă etc.), victima este frecvent forțată să continue participarea la cursurile presupusului agresor. Această expunere continuă la persoana reclamată reprezintă nu doar o revictimizare profundă, ci creează cadrul propice pentru intimidare, acte de represalii (notare subiectivă, presiuni academice) și constrângeri tăcute pentru retragerea plângerii. Incapacitatea cronică a instituției de a proteja victima *pe durata derulării anchetei* anihilează din start orice sentiment de eficiență a sistemului.

Scepticismul tinerilor este alimentat de incapacitatea sistemului de a elimina definitiv riscul din comunitatea educațională, aspect cauzat de ineficiența *regimului sancționator general*, care derivă din redactarea restrictivă a art. 173 din Codul Penal. Acesta condiționează existența infracțiunii de hărțuire sexuală de probarea unei „amenințări sau constrângeri” explicite. În mediul educațional, simpla autoritate a profesorului exercită o presiune coercitivă intrinsecă. Nefiind însoțite de amenințări verbalizate, formele subtile și medii de hărțuire nu întrunesc elementele infracțiunii. Concomitent, Codul Contravențional nu conține o normă specifică privind hărțuirea sexuală în educație, creând un vid sancționator. Respînse de organele de drept, cazurile rămân exclusiv la latitudinea comisiilor școlare, care, limitate de Codul Muncii, aplică sancțiuni pur simbolice (muștrări). Așa cum arată analiza și practica judiciară, dificultățile de încadrare juridică a hărțuirii sexuale non-fizice sau lipsite de constrângere explicită prin prisma *Codului Penal (art. 173)* lasă aceste cazuri exclusiv în zona abaterilor disciplinare. Ajunse pe masa comisiilor interne, spețele se lovesc de rigiditatea *Codului muncii* și de teama instituțiilor de a se angaja în litigii costisitoare, rezultatul fiind aplicarea frecventă a unor sancțiuni simbolice (avertismente verbale, muștrări).

În plus, *ambiguitatea jurisdicțională din sectorul învățământului profesional tehnic (VET) și al învățământului dual* exacerbează dramatic această percepție de eșec instituțional. Când un elev sau ucenic este hărțuit în timpul stagiului de practică la un agent economic, responsabilitatea intervenției se diluează. În absența unor protocoale clare care să derive din *Legea nr. 110/2022 cu privire la învățământul dual*, apare un vid de jurisdicție: Inspectoratul de Stat al Muncii (ISM) ezită să intervină deoarece elevul nu are un contract individual de muncă deplin, iar comisia de etică a școlii nu are autoritate disciplinară asupra maestrului-instructor (care este angajatul companiei). Astfel, victima rămâne captivă într-un vid de protecție.”

RECOMANDĂRI

Constatările prezentului studiu, coroborate cu analiza cadrului juridic și instituțional existent, relevă un decalaj structural între amploarea fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ din Republica Moldova și capacitatea sistemului de a produce un răspuns coerent și eficient. Acest decalaj nu este conjunctural, ci își are originea în mai mulți factori convergenți de natură normativă, instituțională și culturală, care se potențează reciproc și care, în lipsa unei intervenții integrate, riscă să se autoîntrețină.

Cadrul normativ și instituțional existent nu oferă încă un răspuns suficient de coerent, robust și efectiv la fenomenul hărțuirii sexuale în sistemul educațional. La nivelul legislației primare, Codul educației nr. 152/2014 nu reglementează distinct prevenirea și combaterea violenței, bullying-ului, cyberbullying-ului, hărțuirii și hărțuirii sexuale, ceea ce a favorizat dezvoltarea unor instrumente fragmentare și cu aplicabilitate inegală între nivelurile de învățământ. Mecanismele instituționale existente nu constituie, la rândul lor, remedii efective. Consiliul de etică pe lângă MEC are competențe limitate, funcționează preponderent consultativ și nu dispune nici de atribuții sancționatorii, nici de instrumente de protecție a victimelor sau de monitorizare a executării propriilor concluzii, în timp ce Consiliul de etică și management este orientat spre guvernanta învățământului superior, nu spre examinarea și soluționarea cazurilor individuale de violență sau hărțuire sexuală. În paralel, datele oficiale din domeniul penal și contravențional sugerează nu o incidență redusă a fenomenului, ci mai degrabă persistența subraportării și absența unui traseu juridic efectiv pentru formele subtile și medii de hărțuire sexuală. Aceste deficiențe normative și instituționale sunt amplificate de factori culturali și organizaționali, inclusiv tendința de culpabilizare a victimei, lipsa de încredere în mecanismele existente, normalizarea comportamentelor abuzive și percepția că formele mai puțin grave nu justifică sesizarea. În ansamblu, sistemul actual rămâne marcat de fragmentare, acoperire inegală și capacitate redusă de prevenire, raportare, protecție și sancționare, ceea ce justifică necesitatea unor intervenții legislative și instituționale mai ferme, capabile să ofere un răspuns unitar și eficient în întregul sistem educațional

INTERVENȚII STRUCTURALE

Introducerea în Codul educației a unui capitol distinct privind prevenirea și combaterea violenței și hărțuirii, în vederea instituirii unui cadru legal unitar și obligatoriu pentru întregul sistem educațional. În forma sa actuală, Codul educației nu conține niciun cadru sistematic în această materie, iar ordinele ministeriale și metodologiile adoptate de MEC nu pot crea obligații executorii pentru instituții, nu pot conferi competențe sancționatorii unor organe administrative și nu pot oferi garanții procedurale cu forță de lege victimelor sau persoanelor care raportează. Această lacună normativă contrastează cu evoluțiile legislative europene recente și contravine angajamentelor asumate în procesul de asociere. Noul capitol trebuie să prevadă cel puțin: (i) *definirea formelor de violență și hărțuire în educație, cu reglementarea explicită a raporturilor atât pe verticală (personal didactic în raport cu elevi și studenți), cât și pe orizontală (între elevi sau între studenți);* (ii) *obligații de prevenire, informare și formare la nivelul fiecărei instituții de învățământ;* (iii) *instituirea unui Consiliu național de etică, ca organism autonom cu atribuții de prevenire, examinare și sancționare a cazurilor individuale și sistemice de violență și hărțuire în instituțiile educaționale de toate nivelurile;* (iv) *un mecanism de responsabilizare a persoanelor cu funcții de conducere în cazul neexecutării prescripțiilor și recomandărilor Consiliului;* (v) *protecție explicită împotriva represaliilor pentru persoanele care raportează;* (vi) *colectarea datelor dezagregate și raportarea anuală a incidenței fenomenului.* Efectul adoptării unui astfel de capitol ar fi trecerea de la un regim reglementat exclusiv prin acte departamentale la un cadru legal cu valoare normativă superioară, care ar constrânge toate instituțiile de învățământ, indiferent de subordonare, să adopte măsuri minime obligatorii de prevenire și răspuns.

Includerea obligatorie în curriculum, la toate nivelurile de învățământ, a unor conținuturi explicite privind prevenirea și combaterea hărțuirii sexuale, abuzului sexual și violenței. Deși MEC poate susține că aceste teme sunt deja abordate prin disciplinele existente, integrarea lor rămâne dispersată. Evaluarea

SERAT realizată sub coordonarea UNFPA și a MEC²¹, arată că educația sexuală nu este predată ca disciplină separată, ci este distribuită între mai multe discipline din curriculumul obligatoriu și opțional. Documentul relevă, per ansamblu, un scor mediu de 54% pentru toate componentele evaluate prin SERAT²², ceea ce indică o aliniere doar parțială a cadrului existent la standardele internaționale și confirmă că problema nu este absența totală a conținuturilor, ci integrarea lor fragmentară și insuficient consolidată. Evaluarea mai constată că temele relevante sunt doar parțial reflectate în curriculumul actual, că unele sunt introduse prea târziu față de nevoile de dezvoltare ale elevilor, că timpul de predare este doar parțial suficient, că nu există standarde minime clare pentru obiective și conținut, iar majoritatea cadrelor didactice nu dispun de capacitatea necesară pentru a preda această tematică în mod calitativ. Scopul acestei intervenții este de a asigura formarea sistematică a elevilor și studenților pentru recunoașterea timpurie a comportamentelor abuzive, înțelegerea consimțământului și a raporturilor de putere, utilizarea mecanismelor de raportare și adoptarea unor conduite de autoprotecție și reacție adecvată. În aceste condiții, simpla existență a unor referințe generale în disciplinele actuale nu poate fi echivalată cu o educație preventivă suficientă. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *definirea unor standarde minime obligatorii de conținut și rezultate de învățare pentru fiecare ciclu educațional*; (ii) *introducerea unor conținuturi progresive privind consimțământul, recunoașterea formelor de hărțuire sexuală, abuz sexual și violență, inclusiv în mediul online, precum și a raporturilor de putere din mediul educațional*; (iii) *stabilirea unui număr minim de ore care să nu poată fi redus la discreția cadrului didactic sau a instituției*; (iv) *elaborarea unor materiale didactice, ghiduri metodologice și instrumente de evaluare obligatorii*; și (v) *corelarea acestor conținuturi cu formarea inițială și continuă a cadrelor didactice, astfel încât predarea lor să nu mai depindă de practica fiecărei instituții, ci să devină o componentă uniformă a funcției educaționale*.

Aprobarea și instituționalizarea unei metodologii pentru evaluarea nivelului de maturitate al proceselor interne din instituțiile educaționale în prevenirea și combaterea hărțuirii sexuale. În prezent, niciun instrument standardizat nu permite evaluarea sistematică a măsurii în care o instituție de învățământ dispune de mecanismele necesare de prevenire, raportare și investigare a hărțuirii sexuale. Această absență face imposibilă atât autoevaluarea instituțională, cât și verificarea externă a conformității, în condițiile în care fiecare al doilea elev consideră eforturile instituției ca fiind «foarte mici» sau «reduse». Or, art. 11 din Convenția de la Istanbul impune colectarea sistematică a datelor și monitorizarea fenomenului, iar art. 34 din Directiva (UE) 2024/1385 cere măsuri generale de prevenire în mediul educațional. Metodologia trebuie să prevadă cel puțin: (i) *un set de indicatori măsurabili structurați pe trei axe: prevenire (existența politicii, desemnarea coordonatorului, formarea personalului), raportare (canale accesibile, lanț de raportare funcțional) și investigare (proceduri clare, separarea rolurilor, termene de soluționare)*; (ii) *un instrument de autoevaluare standardizat, pe care instituțiile îl completează anual și îl transmit MEC*; (iii) *un sondaj anonim anual al elevilor privind percepția siguranței, prevalența hărțuirii și cunoașterea mecanismelor de raportare, cu chestionar-tip elaborat de MEC*; (iv) *integrarea rezultatelor în evaluarea instituțională realizată ANACEC*; (v) *publicarea unui raport național anual agregat de către MEC, care să permită monitorizarea tendințelor și fundamentarea intervențiilor*. Adoptarea unei astfel de metodologii ar permite trecerea la un sistem în care fiecare școală, colegiu sau universitate dispune de o hartă clară a progresului său și de un traseu concret de îmbunătățire.

Elaborarea unui Program Național anti-hărțuire, care să ofere un răspuns integrat și coerent la nivel sistemic pentru reducerea fenomenului de hărțuire în educație. Intervențiile actuale sunt fragmentate între mai multe ordine ministeriale, metodologii și planuri de acțiune, fără un cadru unic care să le integreze, să le asigure coerența și să le monitorizeze eficiența. Regulamentul-cadru aprobat recent privind raportarea și intervenția în cazurile de hărțuire sexuală acoperă doar învățământul superior, iar Metodologia anti-bullying vizează exclusiv bullying-ul, ceea ce face ca formele de hărțuire, inclusiv hărțuirea sexuală, să fie tratate neuniform, în funcție de tipul instituției și de instrumentul normativ aplicabil. În aceste condiții, lipsesc o direcție strategică comună, un set unic de priorități și indicatori,

²¹ Educația sexuală comprehensivă în Republica Moldova, Rezumat, 2025

[https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/2025-](https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/2025-06/Rezumat_Educa%C8%9Bia%20sexual%C4%83%20comprehensiv%C4%83%20C3%AEEn%20Republica%20Moldova.pdf)

[06/Rezumat_Educa%C8%9Bia%20sexual%C4%83%20comprehensiv%C4%83%20C3%AEEn%20Republica%20Moldova.pdf](https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/2025-06/Rezumat_Educa%C8%9Bia%20sexual%C4%83%20comprehensiv%C4%83%20C3%AEEn%20Republica%20Moldova.pdf)

²² SERAT = *Sexuality Education Review and Assessment Tool*, instrument elaborat de UNESCO pentru evaluarea programelor de educație sexuală, = <https://healtheducationresources.unesco.org/library/documents/sexuality-education-review-and-assessment-tool-serat>

precum și un mecanism clar de coordonare între prevenire, raportare, protecție, sancționare și monitorizare. Scopul unui asemenea Program trebuie să fie unificarea intervențiilor existente într-o politică publică coerentă, aplicabilă tuturor nivelurilor de învățământ și tuturor instituțiilor, indiferent de forma de proprietate. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *definirea unor obiective naționale clare privind prevenirea și reducerea violenței și hărțuirii în educație*; (ii) *armonizarea cadrului existent privind bullying-ul, violența și hărțuirea sexuală, astfel încât aceste fenomene să nu mai fie tratate prin instrumente paralele, fără puncte de convergență*; (iii) *delimitarea competențelor și obligațiilor tuturor actorilor relevanți, inclusiv MEC, organele locale de specialitate, instituțiile de învățământ, structurile de protecție a copilului și alte autorități competente*; (iv) *instituirea unui sistem unic de indicatori, colectare de date și raportare anuală, care să permită evaluarea comparabilă a fenomenului la nivel național*;

Elaborarea unor ghiduri de bune practici privind prevenirea, raportarea și răspunsul la hărțuirea sexuală, adaptate tuturor tipurilor de învățământ, pentru a asigura o abordare unitară și eficientă în întreaga țară. În forma actuală, cadrul metodologic privind hărțuirea sexuală rămâne neuniform, întrucât Regulamentul-cadru aprobat recent vizează expres instituțiile de învățământ superior, iar pentru învățământul general și profesional tehnic nu rezultă existența unui instrument național echivalent, dedicat prevenirii, raportării și răspunsului la hărțuirea sexuală. În aceste condiții, instituții aflate în situații comparabile riscă să opereze cu standarde diferite de identificare a faptelor, de documentare a sesizărilor, de protecție a victimelor și de cooperare cu alte autorități, ceea ce reduce previzibilitatea răspunsului instituțional și produce inegalități de protecție între elevi și studenți, în funcție de tipul instituției și de resursele locale. Scopul acestei intervenții este de a transforma standardele generale de prevenire și intervenție într-un set comun de repere operaționale, aplicabile uniform în învățământul general, profesional tehnic și superior, fără a ignora particularitățile fiecărui nivel. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *elaborarea unui ghid-cadru național privind prevenirea, raportarea, examinarea și răspunsul la hărțuirea sexuală, aplicabil tuturor instituțiilor de învățământ*; (ii) *dezvoltarea unor versiuni adaptate pentru învățământul general, profesional tehnic și superior, cu proceduri diferențiate în funcție de vârsta elevilor, raporturile de autoritate și specificul mediului educațional*; (iii) *definirea unor standarde minime comune privind identificarea faptelor, documentarea sesizărilor, măsurile provizorii de protecție, comunicarea cu victima, implicarea părinților în cazurile care vizează minori și referirea către alte autorități*; (iv) *inclusiunea unor modele unificate de formulare, registre, proceduri interne și algoritmi de intervenție*; și (v) *corelarea ghidurilor cu formarea personalului și cu mecanismele de monitorizare instituțională, astfel încât aplicarea lor să nu rămână facultativă sau pur orientativă*.

Formarea cadrelor didactice și a personalului din instituțiile de învățământ în recunoașterea, prevenirea și raportarea cazurilor de hărțuire sexuală, prin introducerea unui modul obligatoriu în sistemul de dezvoltare profesională continuă. Deși Codul de etică al cadrului didactic interzice expres hărțuirea sexuală și relațiile sexuale cu elevii, inclusiv cele pretins consensuale, cadrul actual nu transformă această interdicție într-o competență profesională obligatoriu formată și verificată. În sistemul de dezvoltare profesională continuă nu este prevăzut un modul obligatoriu distinct privind recunoașterea, prevenirea și răspunsul instituțional la hărțuirea sexuală, ceea ce reduce capacitatea personalului didactic și managerial de a identifica timpuriu comportamentele abuzive, de a reacționa corect la sesizări și de a aplica măsuri de protecție adecvate. În plus, această lacună nu este aliniată standardelor europene recente, art. 36 alin. (6) din Directiva (UE) 2024/1385 cerând ca persoanele cu funcții de supraveghere să beneficieze de instruire privind recunoașterea, prevenirea și abordarea hărțuirii. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *introducerea unui modul obligatoriu în sistemul de dezvoltare profesională continuă pentru cadrele didactice, manageriale și personalul relevant de suport*; (ii) *definirea unor competențe minime privind recunoașterea formelor de hărțuire sexuală, obligațiile de raportare, măsurile de protecție și delimitarea dintre abatere disciplinară, contravenție și infracțiune*; (iii) *inclusiunea unor componente distincte pentru personalul cu funcții de conducere și supraveghere*; (iv) *corelarea formării cu procedurile instituționale de raportare și răspuns*; și (v) *instituirea obligativității parcurgerii periodice a acestui modul*.

Remedierea lacunelor din regimul sancționator al hărțuirii sexuale, prin intervenții concomitente în Codul contravențional și Codul penal, pentru a elimina zona de impunitate dintre pragul infracțiunii și absența oricărei sancțiuni pentru formele subtile și medii ale fenomenului. Art. 173 CP condiționează infracțiunea de un element coercitiv, iar art. 70² CC acoperă hărțuirea generală, nu cea sexuală în mod

specific, ceea ce contravine direct art. 40 din Convenția de la Istanbul, care cere sancționarea oricărui comportament nedorit de natură sexuală ce violează demnitatea, fără condiționare de existența amenințărilor. Practica judiciară relevă, în paralel, o delimitare deficitară între hărțuirea sexuală (art. 173 CP), acțiunile cu caracter sexual neconsimțite (art. 172 CP) și tentativa de viol (art. 171 CP), creând dificultate de calificare obiectivă da și spațiu de manevră pentru o calificare mai puțin puțin periculoasă ce permite evitare a unei secționări proporționale faptei comise și impactului asupra victimei. În redacția actuală, pentru a putea fi calificată hărțuirea sexuală manifestată de un cadru didactic, se impune sarcina de a demonstra existența unei amenințări sau constrângeri explicite din partea agresorului, condiție care ignoră faptul că în relația profesor-elev dependența ierarhică și educațională exercită prin ea însăși o presiune coercitivă care face inutilă amenințarea verbalizată. Convenția de la Lanzarote (art. 18(1)(b)) și Directiva 2011/93/UE (art. 3(4)) recunosc această realitate și impun statelor să incrimineze abuzul de poziție de încredere sau autoritate ca element constitutiv autonom, fără a condiționa răspunderea penală de dovada unei amenințări distincte. Se impun 4 intervenții corelate: (i) *instituirea răspunderii contravenționale distincte pentru hărțuirea sexuală care nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii penale* (ii) *reformularea conținutului normelor prevăzute de art. 173, art. 172 și tentativa de viol, pentru a evita suprapunerea circumstanțelor;* (iii) *actualizarea la noile norme legale a Hotărârii explicative a Curtea Supremă de Justiție despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală*²³; (iv) *Completarea art. 173 CP cu un alineat care să instituie răspunderea penală pentru orice conduită cu caracter sexual săvârșită de o persoană care exploatează raportul de autoritate sau de dependență rezultat din exercitarea funcțiilor educaționale constituie formă agravată a infracțiunii, independent de existența amenințării, constrângerii sau a oricărui element suplimentar al laturii obiective.*

MECANISME INSTITUȚIONALE DE PREVENIRE ȘI RĂSPUNS

Instituirea, prin Codul educației, a unui Consiliu național de etică, ca organism autonom pe lângă MEC, cu competențe de prevenire, examinare și sancționare a cazurilor de violență și hărțuire în instituțiile educaționale de toate nivelurile. În forma actuală, mecanismele existente nu oferă un remediu efectiv, întrucât Consiliul de etică al MEC funcționează consultativ și acoperă doar învățământul general și profesional tehnic, iar Consiliul de etică și management are un mandat centrat pe guvernanta universitară, nu pe protecția individuală a victimelor. Reglementarea prin lege a unui organism la nivel național este necesară pentru a institui un mecanism extern, independent și cu autoritate reală, capabil să depășească limitele procedurilor interne și dependențele ierarhice care caracterizează în prezent gestionarea acestor cazuri. Noul Consiliu trebuie să fie constituit ca structură cu autonomie funcțională, cu secretariat propriu, sediu și date de contact distincte de aparatul MEC, astfel încât independența sa față de ierarhia ministerială să fie reală, nu formală, iar sfera sa de aplicare trebuie să fie națională, acoperind orice cadru didactic din instituțiile de învățământ general, profesional tehnic și superior, indiferent de forma de proprietate. Componenta acestuia trebuie să reflecte pluralitatea actorilor implicați, prin includerea cadrelor didactice cu reputație profesională, a experților în drepturile omului și egalitatea de gen, a reprezentanților societății civile, a părinților, a studenților și a autorităților cu atribuții în protecția copilului și asigurarea egalității. Mandatul Consiliului trebuie să prevadă cel puțin (i) atribuții de prevenire, și informare; (ii) atribuții de examinare, inclusiv competența de a primi sesizări și de a se autosesiza, de a investiga cazurile de violență și hărțuire comise de cadre didactice; (iii) atribuții sancționatorii, prin aplicarea unui spectru gradat de măsuri, de la avertisment formal până la interdicția de a preda; (vi) colectarea datelor dezagregate și publicarea unui raport anual privind incidența, examinarea și sancționarea cazurilor.

Obligativitatea adoptării și publicării unei politici interne privind prevenirea și combaterea violenței și hărțuirii de către fiecare instituție de învățământ, în baza unui conținut minim standardizat aprobat de MEC. Datele prezentului studiu arată că aproximativ jumătate dintre elevi și studenți nu au discutat niciodată cu nimeni despre subiectul hărțuirii sexuale, ceea ce indică limitele unei abordări bazate exclusiv

²³ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție Despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală nr.17 din 07.11.2005, Modificată de: Hotărârea Plenului CSJ a RM nr.22 din 25.06.2018, https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=349

pe informare ocazională și relevă absența unor mecanisme instituționale suficient de vizibile și credibile. În lipsa unei politici interne obligatorii, procedurile de raportare, examinare și răspuns rămân fie inexistente, fie insuficient clarificate, iar persoanele afectate nu cunosc cui se pot adresa, în ce condiții va fi examinată sesizarea, ce măsuri de protecție pot fi aplicate și cine poartă responsabilitatea pentru intervenție. Scopul acestei intervenții este de a transforma reacția instituțională la hărțuirea sexuală dintr-o practică incertă și inegală într-un cadru intern clar, transparent și previzibil, cunoscut tuturor beneficiarilor și angajaților. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *o declarație de toleranță zero față de orice formă de violență și hărțuire sexuală, cu efecte normative directe*; (ii) *definirea comportamentelor interzise, într-o manieră accesibilă și adaptată contextului educațional*; (iii) *proceduri clare de raportare și investigare internă, cu etape, termene și reguli de confidențialitate*; (iv) *desemnarea unor persoane responsabile și delimitarea expresă a atribuțiilor acestora în prevenire, primirea sesizărilor, coordonarea examinării și aplicarea măsurilor de protecție*; (v) *măsuri imediate de protecție disponibile din momentul sesizării*; (vi) *reguli minime de informare periodică a elevilor, studenților, părinților și personalului*; și (vii) *trimiterea clară la mecanismele externe de sesizare și la cadrul disciplinar, contravențional și penal aplicabil*. Adoptarea, actualizarea și publicarea acestei politici trebuie integrate ca criteriile de acreditare și autorizare.

Desemnarea, în cadrul fiecărei instituții de învățământ, a unui coordonator responsabil cu prevenirea violenței și hărțurii sexuale, în calitate de persoană de încredere. Necesitatea unei asemenea funcții rezultă din faptul că, în absența unui punct de contact neutru și clar identificabil, raportarea rămâne dependentă de structurile ierarhice ale instituției, ceea ce reduce accesibilitatea mecanismelor de sesizare, în special în cazurile care implică raporturi de autoritate, teamă de expunere sau lipsă de încredere în răspunsul instituțional. Scopul acestei intervenții este de a crea, la nivelul fiecărei instituții, un mecanism primar de orientare, sprijin și facilitare a sesizării, care să reducă distanța instituțională percepută de victime și să facă mai accesibil traseul de raportare. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *desemnarea coordonatorului prin decizia directorului sau a rectorului, din rândul personalului didactic ori al specialiștilor în psihologie sau asistență socială, cu excluderea persoanelor cu funcții de conducere*; (ii) *atribuții clare de informare a elevilor și studenților cu privire la drepturile lor și la mecanismele disponibile în cazurile de violență și hărțuire sexuală*; (iii) *capacitarea și colaborarea cu ambadorii nonviolentei din rândul elevilor și studenților, fără transferarea către aceștia a unor responsabilități de investigare*; (iv) *asistarea persoanelor afectate în procesul de raportare a cazurilor și de orientare către mecanismele interne sau externe competente*; (v) *formare specializată, certificată de MEC, cu durată, conținut și periodicitate stabilite prin ordin ministerial*; și (vi) *protecție expresă împotriva oricăror presiuni sau represalii exercitate în legătură cu exercitarea acestei funcții*.

PROTECȚIA VICTIMELOR ȘI MĂSURILE ANTI-REPRESALII

Reglementarea unor măsuri imediate de protecție a victimelor, aplicabile din momentul înregistrării sesizării. În absența unor măsuri provizorii clare, victima poate rămâne în contact direct și repetat cu autorul prezumtiv al faptei pe întreaga durată a examinării cazului, ceea ce descurajează raportarea, amplifică vulnerabilitatea persoanei afectate și creează riscul continuării comportamentului abuziv sau al re-victimizării. Datele studiului arată că sub-raportarea este alimentată nu doar de teama de stigmatizare, ci și de lipsa încrederii că mecanismele existente pot oferi protecție efectivă imediată. În aceste condiții, protecția nu poate interveni doar după constatarea finală a faptelor, ci trebuie instituită ca obligație procedurală imediată, proporțională cu gravitatea situației și orientată spre siguranța victimei și integritatea investigației. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *separarea fizică a victimei de persoana vizată, prin modificarea orarului, a grupei, a spațiului educațional sau a altor condiții de interacțiune, cu aplicare imediată*; (ii) *suspendarea preventivă din funcție a cadrului didactic sau a altui angajat al instituției pe durata investigației, atunci când există indicii credibile de violență sau hărțuire sexuală față de elevi ori studenți minori, cu precizarea expresă că această măsură are caracter exclusiv protector și nu prejudiciază prezumția de nevinovăție*; (iii) *supravegherea sporită a spațiilor în care victima a semnalat existența unui risc*; (iv) *accesul imediat la consiliere psihologică, fără condiționarea acestuia de derularea sau finalizarea investigației*; și (v) *informarea victimei, cu privire la drepturile sale procedurale, măsurile de protecție disponibile și identitatea persoanei responsabile de gestionarea cazului*.

Operaționalizarea acestor măsuri trebuie asigurată prin protocoale interne ale instituțiilor și adoptate prin ordin ministerial.

Asigurarea protecției împotriva revictimizării și represaliilor pe toată durata examinării sesizării și după finalizarea acesteia. În lipsa unor garanții exprese, persoanele care sesizează cazuri de violență și hărțuire sau cooperează în examinarea lor rămân expuse unor forme suplimentare de prejudiciere, inclusiv prin presiuni informale, intimidare, stigmatizare, marginalizare, divulgarea identității sau expunerea repetată la persoana vizată. Datele studiului arată că teama de consecințe și lipsa încrederii în eficiența mecanismelor existente reprezintă bariere importante ale raportării, ceea ce face ca orice procedură de sesizare să rămână fragilă în absența unor garanții efective de protecție. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *interzicerea expresă a oricărei forme de represalii sau revictimizare față de persoana care sesizează, față de martori și față de orice persoană care cooperează în examinarea cazului;* (ii) *obligatia instituției de a preveni orice contact inutil sau intimidant între persoana afectată și persoana vizată pe durata procedurii;* (iii) *garantarea confidențialității identității victimei și limitarea accesului la informațiile din dosar doar la persoanele implicate direct în examinarea cazului;* (iv) *interzicerea oricăror dezavantaje academice, administrative sau relaționale generate de formularea sesizării ori de participarea la procedură;* și (v) instituirea unei forme distincte de răspundere pentru actele de represalii și revictimizare.

Reglementarea unui răspuns instituțional minim de sprijin și protecție pentru victimele violenței și hărțurii. Răspunsul instituțional la hărțuirea sexuală nu poate fi redus la examinarea sesizării, întrucât efectele sale nu se limitează la persoana direct afectată, ci se răsfrâng asupra întregului climat educațional. Ghidul metodologic al MEC privind prevenirea violenței în instituția de învățământ²⁴ subliniază că, într-un mediu perceput ca nesigur, elevii nu se pot concentra pe deplin asupra procesului educațional, iar stările de deprimare, apatie, izolare, intoleranță și agresivitate tind să se extindă la nivelul colectivului. În aceste condiții, instituția trebuie obligată să ofere victimelor nu doar protecție procedurală, ci și sprijin efectiv, astfel încât examinarea cazului să nu lase neadresate consecințele produse asupra siguranței, participării școlare și stării de bine. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *acces la sprijin psihologic și orientare către servicii specializate, prin resurse interne sau mecanisme clare de referire;* (ii) *măsuri de acompaniere educațională, astfel încât victima să nu suporte consecințe negative asupra parcursului școlar sau academic;* și (iii) *un mecanism standardizat de monitorizare, realizat după închiderea cazului, pentru a verifica dacă persoana afectată nu continuă să fie expusă riscului și dacă măsurile dispuse au produs efecte reale*

PARTICIPAREA ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR LA PROMOVAREA NONVIOLENȚEI

Instituționalizarea unui program național de ambasadori ai nonviolentei în instituțiile de învățământ, cu rol de informare, orientare și facilitare a raportării. Prevenirea nu poate depinde exclusiv de reacția instituției după apariția unui caz, mai ales într-un domeniu în care raportarea este puternic influențată de încredere, proximitate și percepția asupra siguranței mecanismelor existente. Practicile pozitive dezvoltate în alte sisteme educaționale arată utilitatea unor formule de implicare a elevilor și studenților în promovarea normelor de conduită și în orientarea colegilor către canalele instituționale de sprijin, cu condiția delimitării clare a rolului acestora față de atribuțiile personalului și ale mecanismelor formale. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *constituirea unui program național de ambasadori ai nonviolentei, selectați voluntar din rândul elevilor și studenților și formați pe baza unui suport metodologic aprobat de MEC;* (ii) *definirea clară a rolului acestora ca puncte de informare, orientare și facilitare a accesului la mecanismele existente, fără competențe de investigare, soluționare sau mediere a cazurilor individuale;* (iii) *colaborarea lor cu persoana de încredere și cu structurile instituționale competente, fără transferarea către aceștia a responsabilităților de protecție sau examinare;* și (iv) *recunoașterea formală a activității desfășurate, prin instrumente instituționale adecvate fiecărui nivel de învățământ.*

Instituirea obligației de consultare sistematică a elevilor și studenților în elaborarea, actualizarea și evaluarea politicilor instituționale anti-violență și anti-hărțuire sexuală, dublată de derularea unor

²⁴Ghidul metodologic al MEC privind prevenirea violenței în instituția de învățământ , 2017, https://mecc.gov.md/sites/default/files/prevenirea_violentei_in_institutia_de_invatamant_ghid_metodologic.pdf

campanii naționale periodice de conștientizare, adaptate pe grupe de vârstă și tipuri de instituții. Relevanța politicilor instituționale depinde de capacitatea lor de a reflecta experiențele reale ale beneficiarilor și de a răspunde riscurilor concrete din viața școlară și universitară. Practicile pozitive dezvoltate în alte sisteme educaționale plasează consultarea elevilor și studenților în centrul muncii preventive, nu la periferia ei, iar campaniile eficiente sunt cele care sunt repetitive, adaptate publicului-țintă și evaluate sistematic, nu limitate la intervenții punctuale. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *obligativitatea consultării elevilor și studenților în procesul de adoptare și revizuire a politicilor instituționale relevante, inclusiv prin mecanisme reprezentative și instrumente de feedback anonim*; (ii) *organizarea periodică, la nivel național, a unor campanii de conștientizare coordonate de MEC și adaptate diferențiat în funcție de vârstă, nivel de studii și tip de instituție*; (iii) *dezvoltarea unor intervenții țintite pentru grupurile în care barierele de raportare și tendința de minimizare sunt mai pronunțate*; și (iv) *evaluarea sistematică a impactului campaniilor asupra cunoștințelor, atitudinilor și comportamentelor, astfel încât mesajele și formatele utilizate să poată fi ajustate continuu*.

MONITORIZAREA, COLECTAREA DATELOR ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII

Reglementarea unui sistem unitar de evidență, colectare și raportare a datelor privind violența și hărțuirea în instituțiile de învățământ. În absența unui sistem standardizat și centralizat de date, monitorizarea fenomenului rămâne fragmentară, iar evaluarea intervențiilor depinde în mare măsură de cercetări punctuale de prevalență, insuficiente pentru urmărirea continuă a evoluțiilor la nivel instituțional și național. Această lacună face dificilă identificarea instituțiilor cu probleme sistemice, compararea răspunsului instituțional și orientarea resurselor către zonele și grupurile expuse disproporționat riscului. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *obligativitatea ținerii, la nivelul fiecărei instituții de învățământ, a unui registru intern securizat și confidențial al sesizărilor și cazurilor de violență, bullying, cyberbullying, hărțuire și hărțuire sexuală*; (ii) *utilizarea unui format standardizat de înregistrare, care să permită evidențierea distinctă, pentru fiecare tip de incident, a datei, nivelului de gravitate, naturii relației dintre persoana vizată și victimă, măsurilor adoptate și rezultatului procedurii*; (iii) *colectarea și transmiterea anuală către MEC a unor date agregate și anonimizate, dezagregate pe tip de faptă, nivel de învățământ, tip de instituție, sex, vârstă, mediu de reședință și alte criterii relevante, astfel încât analiza fenomenului să permită și o lectură intersecțională a vulnerabilităților*; și (iv) *elaborarea și publicarea anuală de către MEC a unui raport național care să permită evaluarea tendințelor, compararea datelor între nivelurile de învățământ și aprecierea eficacității măsurilor adoptate*.

Instituirea obligației de evaluare periodică a eficacității politicilor și intervențiilor privind prevenirea și combaterea hărțuirii sexuale în sistemul educațional. Existența unor date administrative nu este suficientă pentru a evalua amploarea reală a fenomenului, mecanismele de sub-raportare sau efectele intervențiilor adoptate. Cercetările comparative realizate în timp au arătat utilitatea monitorizării longitudinale, întrucât doar astfel pot fi identificate evoluțiile pozitive, tendințele îngrijorătoare și grupurile expuse disproporționat riscului. O asemenea intervenție trebuie să includă cel puțin (i) *finanțarea periodică a unor cercetări de prevalență realizate pe metodologii comparabile în timp și publicate integral*; (ii) *evaluarea periodică a eficacității politicilor instituționale, fie prin autoevaluare standardizată, fie prin includerea acestor dimensiuni în inspecțiile externe*; (iii) *corelarea datelor de cercetare cu datele administrative și, după caz, cu statisticile contravenționale și penale, pentru a obține o imagine mai completă a fenomenului*; și (iv) *utilizarea rezultatelor pentru revizuirea periodică a instrumentelor normative, metodologice și instituționale existente*. Efectul unei asemenea intervenții ar fi trecerea de la o reacție bazată pe percepții sau inițiative punctuale la un proces de evaluare continuă, capabil să măsoare progresul și să corecteze intervențiile ineficiente.

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
str. Armenească, 13
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58
Tel./Fax: +(373 22) 20-71-57
www.progen.md
e-mail: cpd@progen.md